

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 4000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 43 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat, voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is: Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur (tríce).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
 wonende te _____ wenscht
 donateur-tríce te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van f _____ den 190
 Handteekening: _____
 Straat of gracht: _____

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Australië. — Weekoverzicht. — O.L. Berichten. — West-Ind. Berichten. — Werkeloosheid van Europeanen. — Sperdammen. — Ingezonden. — Van vreemde Koloniën. — Noodlood (Varia). — Boekaankondiging. — Inhoud van Tijdschriften. — Passagierslijst. — Militanten.

Mededeelingen.

Tentoonstelling te Deventer.

De door „Boeatan” te Deventer te houden tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid, waarvan in ons nummer 21 van 4 Augustus het voorloopig bericht voorkomt, zal plaats hebben in het nabij de congreslocalen gelegen gebouw **Odeon**. Zoals vermeld, hebben de congresleden en natuurlijk ook de leden der Vereeniging „Oost en West” vrijen toegang, maar tevens wordt op het bezoek van vele andere belangstellenden en nieuwsgierigen uit Deventer en omstreken gerekend en het entrée daarom op slechts f 0.10 per persoon gesteld.

De tentoonstelling, die **Maandag 29 Aug.** — mischien zelfs Zondagnamiddag — geopend wordt, zal iederen dag tot en met **Donderdag 1 September** te bezichtigen zijn van des voormiddags 10 ure tot 12½ uur en van 1½ tot 6 uur namiddag.

FEUILLETON.

HET POSTENLEVEN.

Door VEHA.

II. (Slot.)

Twee jaren zijn zoo voorbij gegaan als, nadat de post de overdracht van luitenant Westerman tot kapitein heeft mededeeld, op zekeren dag de nieuwe commandant aankomt. Alles staat reeds gepakt, en als de overgave van 't commando heeft plaats gehad, kan eindelijk het vertrek worden bepaald.

De controleur heeft allen, zowel nieuw aangekomenen als vertrekkenden, bij zich ten ete genood voor den laatsten dag, om dit hun laatste samenzijn nog eens feestelijk te vieren.

De gastheer heeft zijn uiterste best gedaan en put zich naar tafel uit in beleefdheden, om den vertrekkenden zijn dank te betuigen voor de aangename en hartelijke wijze, waarop hem steeds in de gastvrije commandantswoning 't belang was geboden.

En Westerman accepteert dien dank met de noodige plechtigheid, zonder meer — hij heeft die futiliteiten echter zonder de tusschenkomst van eene derde, zoo lang mogelijk vergeten. Maar — zijn vrouwtje is zeer tevreden en dankt uit die blijkbaar oprechtgemeende woorden blijkt 't niet voor haar werken is — zij heeft die futiliteiten nog niet vergeten, maar alleen om zich over 't schoone einde des Gnoogelijks zit men nog eenigen tijd na 't eten bijeen en eindelijk de in 't vooruitzicht zijnde vermoenenissen

Men zal er steeds een paar leden van „Oost en West” vinden, bereid om inlichtingen te geven, die op verzoek van werklieden-vereenigingen en scholen ook aan dezen vrijen toegang zullen verleen.

De voorwerpen der inzending van „Boeatan” kunnen worden gekocht of nabesteld.

De Pers zal de Indische Kunstnijverheid bevoordeelen door aan dit bericht zooveel mogelijk publiciteit te geven.

Australië.

Daar het kapitalisme een tijdelijke toestand is, die bij de economische evolutie onvermijdelijk — ook door de koloniën — moet worden doorgemaakt, is het noodig de ontwikkeling van het industriële kapitalisme mogelijk te maken, lezen we in de resolutie, die door den heer van Kolter goedkeuring aan het Internationaal Sociaal Democratisch Congres was voorgelegd.

Deze stelling, waarvan het bewijs o. i. niet moeilijk te leveren valt, vond geen onverdeelde instemming in de commissie, belast met het onderzoek der, bij bedoeld Congres ingekomen koloniaal-politieke resolutiën, gelijk zij blijkbaar ook geen genade vond in de oogen der machtige Arbeiderspartij in het Gemeenebest, dat aan de oostelijke grenzen van ons indisch rijk in de eerste dagen onzer nieuwe eeuw werd opgericht.

Bij de eerste verkiezingen voor Senaat en Huis van afgevaardigden in 1900 reeds, toen de leuzen «vrijhandel» en «protectie» het jonge gemeenebest in twee groote kampen verdeelden, was het genoemde partij, die zich door haar ijveren voor een «blank» Australië, bij oproeping van het spookbeeld eener aziatische invasie, de stemmen van vele weifelaars wist te verzekeren. Maar, toen de leider der protectionisten, Barton, in den stembusstrijd de zege op zijn tegenstander, Reid, behaalde, bleek al ras na het optreden van het kabinet Barton, aan handen en voeten gebonden aan de Labour-party, door wier steun alleen het zich de meerderheid in het parlement kon verzekeren, welke betekenis aan de leuze van een «blank» Australië moest worden gehecht.

Het jonge gemeenebest, voor ontwikkeling nog zoo vatbaar, werd als door een chineschen muur omringd, welke alle ontwikkeling, die van buiten moest komen, afsloot. Geheel vergetend, hoe de Vereenigde Staten van Noord-Amerika hun merkwaardig snelle vorderingen op economisch gebied juist te danken hadden aan dien geweldigen stroom van menschen, voor wie in de Oude Wereld de plaats aan 's levens disch te eng werd, zag het eerste australische kabinet zich, onder den druk der veeleischende bondgenooten, genoodzaakt, om het gebied van het gemeenebest te maken tot verboden terrein, voor allen, blanken, zoowel als lieden van gekleurd ras, die hun arbeid wilden stellen in dienst van het kapitalisme, dat tot de ontwikkeling van het land zou moeten bijdragen.

Geheele streken, zooals het noordelijk territorium van Zuid-Australië, het noordelijk tropisch gedeelte van Queensland zagen zich daardoor den weg naar ontwikkeling afgesneden, terwijl de bestaande suikerindustrie in Queensland door het verbod op den arbeid van Kanakken, zelfs daar waar de blanke arbeider niet kon worden gebruikt, zich met den ondergang bedreigd zag, ter wille van de opkomende beetwortelsuikerindustrie in den staat Victoria.

De leuze van een «blank» Australië, werd tot die van een Australië, waarin de arbeider van nu ten nadeele der ontwikkeling van 't, nog in de kinderjaren verkeerende land, op de meest onzinnige wijze werd beschermd.

Ontwikkeling van het spoorwegwezen, de quaestie van een geregelden wateraanvoer voor het telkens door droogten geteisterde binnenland, waar diensvolgens landbouw en veeteelt herhaaldelijk enorme schade leden, toekomstbelangen, alles, alles moest zwichten voor de belangen van het huidige geslacht van slechts ééne, zij 't ook talrijke klasse.

En hoe deze belangen werden gediend, kan ook o. i. alweer het best blijken uit de verhandelingen van het jongste sociaal-democratisch Congres, waarop de vertegenwoordiger van het zoogenaamd australisch proletariaat, Claude Thompson, zich aansloot bij eene resolutie, waarbij het Congres zou veroordeelen, elken wettelijke maatregel, die «den invoer van vreemde arbeiders, door ellende tot landverhuizing gedwongen, verbiedt of verhindert», zou veroordeelen «als het régime, waaronder de jonge staat Australië door toedoen der Labour-party gebukt gaat, een régime, dat zijn toppunt bereikte, toen, weinige maanden geleden, het kabinet Deakin, » omdat het niet ver genoeg naar den zin der bondgenooten wilde gaan, door dezen werd ten val gebracht, en het eerste arbeiders-ministerie ter wereld, het kabinet Watson in zijne plaats de teugels van het bewind in handen nam. Voor slechts korten tijd echter, want den 12en dezer zag dit zich, tengevolge van een, in het afgevaardigdenhuis geleden nederlaag verplicht, af te treden, nadat de gouverneur-generaal, lord Northcote, geweigerd had in te gaan op het voorstel van den premier, om het parlement te ontbinden.

Een coalitie-ministerie is nu opgetreden van protectionisten en free-traders, een kabinet Reid-Mac Lean. Zullen de oogen der australische politici en ook van het australische volk zijn opgegaan voor den afgrond, aan welks rand het is gebracht, door eene uitermate egoïstische sociale wetgeving, die aan de belangen van het heden de toekomst van een onmetelijk en aan hulpronnen rijk gebied wil zien opgeofferd?

Voor de toekomst van Australië, in het belang der, naar nieuwe kolonisatie-gebieden dorstende menscheid, is 't te hopen, dat die vraag bevestigend mag worden beantwoord. Dan zal voor Australië nog een grootsche toekomst zijn weggelegd en met die mogelijkheid, ja waarschijn-

zelpopperende liefde, en 't is hem als ziet hij die tengere, lichte gestalte zich uitstreken grooter, steeds grooter en — de forsche gestalte van den krachtigen man buigt zich, buigt zich.

„Dank, dank Anne,” mompelt hij.

't Is nog vroeg in den morgen, maar de ochtendschemering reeds begonnen en daar ginds boven 't gebergte, nu nog door wolken aan 't gezicht onttrokken, begint door de grijze tint van den nacht het purper door te breken, lachend, heerlijk schoon, bode van den nieuwen dag. Doch, het purper verdwijnt weldra, zich uitbreidend versmeltend met de lichte vederwolvetjes, en, de eerste zonnestraal overtrekt dan als met een gouden gloed de toppen van het, in een blauwgrijs gehuld gebergte, onder het vleekloos azuur van den lichtblauw getinten hemel.

Het morgenkoeltje gaat door de kruinen van 't geboorte zacht als de vriendelijke ochtendkus van den nieuwen morgen.

En daar ginds onder 't geboorte een kleine groep, onbewegelijk, stom. Hij, 't hoofd gebogen in stille smart, staande, zij geknield naast den gecementeerden grafsteen. Dan buigt ze zich voorover totdat de lippen den kouden steen aanraken, blijft zoo eene wijle in die houding, met de oogen, als zoekend, starend, tevergeefs.

Zacht beurt hij haar van den grond op, zijn arm om haar middel en ziet toe, hoe zij den medegebrachten krans aan het eenvoudige houten kruisje hecht, haar dan vriendelijk dwingend wegvoereud.

Nog even houden zij stil op hun weg, nog één laatste blik, en dan ligt 't grafje daar weder eenzaam en verlaten — na 't laatste afscheid der ouders.

't Uur voor 't vertrek is daar — de tandoes staan gereed, en juist wil Westerman den achterblijvenden kennissen de hand ten afscheid reiken, als zijn opvolger hem op den weg wijst, alwaar 't detachement, voor deze gelegenheid in groote tenue uitgedost, staat opgesteld.

„De bezetting heeft mij permissie gevraagd u vaarwel te mogen zeggen. Ze staan daar. Misschien dat u ze nog zou willen zien.”

lijkheid voor oogen, wenschen wij in herinnering te brengen wat onze ijverige consul-generaal te Melbourne, in een zijner consulaire verslagen opmerkte:

«Nederlandsch-Indië kan niet genoeg werk maken van het verkeer met zijn buurman. Australië heeft een zéer groote toekomst, en daarop dienen wij het oog te houden voor onzen afzet. Hoe meer wij met elkander in aanraking komen, hoe meer wij elkander zullen leeren kennen en waardeeren. Wij zijn veel te weinig in dit werelddeel bekend en daarom is het uitstekend als — zooals in den laatsten tijd geschiedt — meer en meer kundige, ondernemende mannen van Nederlandsch-Indië hierheen komen.»

Aan het onvermoeid streven van den heer Bosschart, is reeds de oprichting van een nederlandsche Kamer van koophandel in Australasia te danken, welke ongetwijfeld zeer veel zal bijdragen om het, door hem geschetste doel te bereiken.

En reeds meenen we op een uitvloeisel van haar nog zoo jong werken te kunnen wijzen, waar de mailbladen ons onlangs het bericht brachten, dat de heer Frederic Jones, met eene officieele opdracht van het australisch gouvernement, als commissaris voor handelsaangelegenheden te Batavia was aangekomen, om op Java nieuwe markten te zoeken voor australische producten, en ook na te gaan of de uitvoer uit Nederlandsch-Indië naar Australië, welke thans niet veelbetekenend is, mogelijk voor uitbreiding vatbaar zou zijn.

Mocht door het samengaan der beide groote politieke partijen in Australië nu een einde zijn bereid aan de dwingelandij der Labour-party, dan zal de opkomst van het gemeenebest niet kunnen uitblijven, en zal Nederlandsch-Indië door zijne bevoorrechte ligging zonder eenigen twijfel met vrucht kunnen deelnemen in de voorziening der dan steeds stijgende behoeften van het nabijgelegen gemeenebest.

Met deze mogelijkheid voor oogen achten wij, zoo die niet overbodig mocht wezen, den wenk aan onze reederijen niet misplaatst, om den toestand nauwkeurig gade te slaan en haar voordeel te betrachten.

Nu reeds zien een drietal buitenlandsche maatschappijen er haar voordeel in om de javaansche havens in hare australische routen op te nemen, en straks wanneer de «Messageries Maritimes» (zie onze rubriek Vreemde Koloniën) ook de «Compagnie Nationale» zal hebben opgeslokt, zal waarschijnlijk ook de nieuwe lijn, waarvan we in n.º 6 van dezen jaargang gewaagden, een beklonken zaak wezen — de vierde verbinding onder vreemde vlag dus tusschen ons Indië en Australië. En onder nederlandsche vlag? . . .

* In September 1903 in de plaats getreden van 't geestverwante ministerie Barton.

„Zeker, zeker,” spreekt Westerman, getroffen door dat blijk van genegenheid. „Ga je mee vrouwtje?”

Nauwelijks heeft zich 't gezelschap in beweging gesteld als van den weg reeds 't commando zich doet hooren: «Geef acht.»

Pal staan de mannen — grootdeels Inlanders — in 't gelid; met hoogst ernstige gezichten zien zij hun oudt commandant op hen toetreden.

Daar maakt de voor den troep staande onderofficier eenige passen vooruit om den naderenden 't militair saluut te brengen; de man heeft blijkbaar iets te zeggen, en Westerman blijft dus een wijle staan om hem de gelegenheid tot spreken te laten.

«Commandant», begint de woordvoerder dan, «oen ook sie Mefrau, wir wünschen ihnen eine angenehme reise en eene gute Plaatsing in de neue garnison. En daar zien zij hoe de vertrekkenden hunnen woordvoerder hartelijk de hand drukken, de kapitein hun ten afscheid den militairen groet brengt, hoe de njonja-commandant den kleinen Ketjil, die aan de hand zijner moeder hard komt aangelopen, nog vaarwel zegt, de moeder eerbiedig hare hand kussend, en nogmaals en nogmaals herhalen zij hun afscheidskreet, totdat eindelijk de tandoes 't hoofd nemend, luide uitroepend:

„Love de commandant oen seine lieve frau. Hoera!”

En volgaarne, uit den grond des harten, stemmen Kromo en Wongso en Sidin den diep uitroep in. En daar zien zij hoe de vertrekkenden hunnen woordvoerder hartelijk de hand drukken, de kapitein hun ten afscheid den militairen groet brengt, hoe de njonja-commandant den kleinen Ketjil, die aan de hand zijner moeder hard komt aangelopen, nog vaarwel zegt, de moeder eerbiedig hare hand kussend, en nogmaals en nogmaals herhalen zij hun afscheidskreet, totdat eindelijk de tandoes 't hoofd nemend, luide uitroepend:

„Love de commandant oen seine lieve frau. Hoera!”

Week-Overzicht.

Bij een terugblik op de afgelopen week is zeker wel het voornaamste, van wat over hetgeen hier te lande op koloniaal gebied voorviel, valt te melden, de stellingname der sociaal-democratische partij op het Internationaal Sociaal-Democratisch Congres, dat van den 14en tot den 20en dezer te Amsterdam is bijeengekomen, ten opzichte van den te volgen koloniale politiek.

Begin den 17en dezer met eene resolutie, gesteld door een der engelsche vertegenwoordigers ten Congresse, den heer Hyndman, die, met erkenning van het recht der bevolgers van beschaafde landen zich te vestigen in landen, waar de bevolking op lager trap van ontwikkeling staat, het Congres wilde zien opkomen tegen de kapitalistische veroveringszucht, onder het kapitalistisch stelsel onzer dagen, dat tot algemeene onderdrukking in de koloniën leidt, waarvan de gevolgen met name in Engelsch Indië veel grooter en veel verschrikkelijker zijn dan elders.

Zooal deze resolutie als die door den heer van Kol gesteld, waarbij o. a. de noodzakelijkheid van het kapitalisme als factor voor de economische evolutie der koloniën werd erkend, waren daags te voren in de sectie-vergadering gewikt en gewogen. De beraadslagingen hadden geleid tot aanneming in de sectie eener nieuwe resolutie, luidende als volgt:

„Het congres, constateerend dat de kapitalistische uitbuiting van een steeds groeiend koloniaal gebied al maar grooter en bandelozer wordt, dat zij de natuurlijke rijkdommen vernietigt en de inboorlingen aan de zwaarste en vaak bloedigste onderdrukking blootstelt, zodat zij voor het proletariaat slechts eene verzwarung der ellende brengt; in herinnering brengend het besluit van het Parijsche congres 1900, betreffende de koloniale en imperialistische politiek;

verklaart dat het de plicht der socialistische partijen van de verschillende landen en parlementaire fracties is:

1°. Zich zonder voorbehoud tegen elke imperialistische en protectionistische wet, tegen elke koloniale veroveringszucht, elke militaire uitgave voor de koloniën te verzetten;

2°. Elk monopolie, elke concessie van groote landstroken te bestrijden, en scherp acht te geven, dat de rijkdommen der koloniale wereld niet door de grootkapitalistische klasse ingepalmd kunnen worden;

3°. Zonder voorbehoud alle gruwelijke onderdrukking aan de kaak te stellen, wanneer daar inboorlingen het offer van zijn; voor hen de krachtigste bescherming tegen militaire ruwheid en kapitalistische uitbuiting te bedingen, en in het bijzonder daarop te letten, dat zij niet door list en geweld van hunne bezittingen beroofd worden;

4°. Maatregelen voor te stellen en te steunen, die den toestand der inboorlingen verbeteren kunnen, als: arbeid ten algemeenen nutte, hygiënische maatregelen, oprichting van scholen enz. Zij zullen zich inspannen om den schadelijken invloed der zendingen tegen te gaan.

5°. Eene zoodanige vrijheid en zelfstandigheid der inboorlingen te bevorderen als in overeenstemming is met hunne ontwikkeling, daarbij steeds de emancipatie der koloniën als eindoel in het oog houdende;

6°. De buitenlandsche politiek onder de parlementaire controle te brengen, daar deze tengevolge van de natuurlijke ontwikkeling van het kapitalistische systeem meer en meer aan den geheimen invloed eener plutocratische bende is onderworpen.

Intusschen was aan de resolutie Hyndman, eene van den hindoe-geledeerde, Dababhai Naoroji, toegevoegd, waarmee de heeren in de koloniale sectie-vergadering zich wel hadden kunnen vereenigen en die dus aan het Congres ter goedkeuring werd voorgelegd.

Die goedkeuring op den heftigen aanval van den heer Naoroji op het engelsch-indisch regeringsbeleid, — de hulpponden des volks plunderend en leegmalend, opzettelijk de uiterste armoede veroorzakend, de plaag van hongersnood en ontbering in het leven roepend — waarom een beroep gedaan wordt op de arbeiders van Groot-Brittanje, om te trachten een einde te maken aan die toestanden in den Hindoes zelfregering onder den meest toepasbaren vorm onder engelsche soevereiniteit te verschaffen, bleef niet uit, waaruit de voorzitter concludeerde, dat het Congres aan Engeland het brandmerk der schande op het voorhoofd had gedrukt.

Achteloosheid en verwaarloozing waren hier dunkt ons beter geplaatst geweest dan het woord schande, hetwelk door de vergadering van den 17en met daverend gejuich werd geaccepteerd. Englands verdiensten ten opzichte van Britsch-Indië zijn evenmin gering als zijne tekortkomingen. Op deze laatste en hare gevolgen te wijzen als afschrikwekkend voorbeeld, kan o. i. slechts nuttig werken in het belang van heerschers zoowel als overheerschten in de koloniale landen, maar de eerlijkheid gebiedt ook de eerste niet uit het oog te verliezen, en dat heeft het Congres naar onze meening wel gedaan met zijn brandmerk der schande.

Den 18en werd vorengenoemde sectie-resolutie door het Congres aangenomen. Men was in de sectie niet tot overeenstemming kunnen komen over het beginsel, dat het kapitalisme een noodzakelijke factor moet worden geacht voor de ontwikkeling der koloniale hulpponden.

Men zal het wel met ons eens zijn, dat het sociaal-democratisch koloniaal program, zooals het nu in algemeene trekken voor ons ligt veel van zijn waarde heeft verloren. Voegen we hier nog aan toe dat op den 18en eveneens besloten werd, om naar Hollands voorbeeld in de landen, die zich in het bezit van koloniën mogen verheugen, sociaal-democratische koloniale studie-clubs zullen worden opgericht.

Den 20en kwam nog een koloniaal onderwerp ter sprake bij behandeling van het onderwerp „Immigratie en emigratie.“ Het bleek evenwel dat hier, omtrent verschillende punten, toelating of uitsluiting van vreemde arbeiders, Chineezen zooal als blanken, geen overeenstemming kon worden verkregen, zoodat op voorstel van den heer Keir Hardie werd besloten de beslissing uit te stellen tot een volgend Congres, in 1907 dus.

In zake de, door de Commissie van het Koloniaal Museum te Haarlem uitgeschreven prijsvraag voor de beste bijdrage tot de kennis van het gebruik van siri in Nederlandsch Oost-Indië, werd, na kennisname der rapporten Schmeltz-Juynboll en Habema-Rouffier (de heer Dr. Schmeltz had in Maart 1904, na indiening van een afzonderlijk rapport, mede ondertekend door Dr. Juynboll, ontslag genomen als lid der jury voor deze prijsvraag), door de Commissie besloten den prijs, een gouden medaille, toe te kennen aan den heer H. B. Rookmaaker, alhier, terwijl de heeren C. Hartwich, te Zurich, een verguld zilveren medaille, J. H. Meerwaldt te Ouden Rijn bij Utrecht en L. A. T. J. F. van Oyen, alhier, ieder een zilveren medaille, en Sastro Winangoen te Djokjakarta, L. Th. Mayer, te Meester Cornelis, en A. B. Lucardie, te Rotterdam, ieder een bronzen medaille werd toegekend.

Men weet dat reeds sedert eenigen tijd in Indië proeven werden genomen met draadloze telegrafie. Naar het vaderland uit goede bron zegt te hebben vernomen, zal eerlang in Indië worden overgegaan tot het oprichten van Marconi-telegraafstations op meerdere plaatsen en wel o. a. te Makassar en Sabang en op Banka.

Uit de pers. De koloniale vendutie, Ambtenaarsverplichting, Billich of niet, De lastpost Sumatra's Westkust, *Alg. Hbl.* 17, 18 en 19 dezer. Mag een zending doopen en het avondmaal bedienen? *Nederlander* van 23 dezer (ingezonden stuk). *Varia.*

In de drie eerstgenoemde, van de uit het *Hbl.* geciteerde artikelen, vervult het blad weer zijn terechtigende rol. In het eerste stuk wordt de *Deli Cour.* er op attent gemaakt dat een door haar uit de *Strait's Echo* overgenomen bewering betreffende een tegenover Engeland voorwaardelijk recht van verovering aan den oever van de zee bezittingen in strijd is met hetgeen werkelijk in het, daartoe door het Straitsblad aangehaald tractaat van 1824 staat.

Den gouverneur van Celebes, die zich openlijk zou hebben uitgelaten betreffende de onbillijkheid van het heffen van rechten in de oude vrijhaven Makassar, wijst 't blad op zijn plicht, om zich te houden aan hetgeen zijn lastgevers voor de hoofdplaats van zijn gewest goed hebben geoordeeld, nadat tegemoet gekomen was aan den wensch van havenverbetering.

Ten slotte wordt den heer van Kol, naar aanleiding van zijn jongste *Indische Gids*-artikel, waarin hij 't voor den Soenan van Solo opneemt, in de enclave-quaestie, ruil van gouvernements- en solosch gebied, door het gouvernement niet onbillijk is behandeld.

Met een oorspronkelijk denkbeeld komt het blad in het laatste der geciteerde artikelen voor den dag. Sumatra's Westkust is een lastpost, omdat, zegt het blad, het naar evenredigheid, b.v. in vergelijking met Java, veel te weinig in de bestuurskosten bijdraagt.

Het blad geeft dan aan de hand om voor het geval het werkelijk onmogelijk zou wezen om voor Sumatra's West to belastingheffing over te gaan — men weet dat het blad aan het plakkaat pandjang van 1893 geen waarde toekent — het gewest van het gelogte uit te sluiten en tot heffing van een afzonderlijk tarief van in- en uitvoerrechten over te gaan.

„En, schrijft 't dan, wanneer men ons nu zegt, dat een afzonderlijk tarief in strijd is met economische grondbeginselen dan geven wij dat volkomen toe; maar het strijdt met alle billijkheid, voort te gaan op den tot nu toe gevolgden weg, en is o. i. nog bedenkelijker.

Er is, om het tekort te denken, nog wel eens een ander middel aangewezen: volgens het lange plakkaat moest de bevolking koffie en peper planten. Koffie plant zij slechts in enkele streken, peper nergens.

Laat ons nu, zegt men, overal, of de grond geschikt is of niet, de gouvernements-koffie-en-peper-cultuur invoeren en daaraan onder toezicht der ambtenaren de meest mogelijke uitbreiding geven. De bevolking zal dan wel zelve komen vragen, tegen betaling van dien zwaren last ontheven te worden — en zoo komt men dan vanzelf tot eene behoorlijke geldelijke belasting.

Ons komt het voor, dat dit niet de rechte manier is! Als men vrees, ontredendheid op te wekken door de menschen een billijk aandeel in de belastingen te laten dragen — moet men dan niet veelver voor die ontredendheid vreezen wanneer men velen dwingt tot onnut werk? Wanneer men meent, iets niet langs den openlijken, koninklijken weg te kunnen bereiken, dan moge men nog te eer afzien van omwegen, waarvan het gebruik ons bestuur zeker geacht zoude maken.

Ons advies zou zijn: voer belastingen in, zoo mogelijk met afschaffing van de gehate gouvernements-koffiecultuur; en wanneer dat niet dadelijk mogelijk wordt geacht, laat Sumatra's Westkust dan door bijzondere tollarieven behoorlijk bijdragen tot de behoeften der schatkist.

Maar het eerste is om zoovele redenen verkieselijk, dat men het niterste moet beproeven om tot zoodanige regeling te geraken, en daarvoor zelfs niet tegen eenige tijdelijke ontredendheid, zelfs niet tegen eenig verzet zoude mogen optien. Het gaat toch niet langer aan dat wij, uit vrees van de Maleische heeren boos te maken, hunne lasten maar laten dragen door de meer inschikkelijke Javanen.

De heer Schut, indisch zending met verlof, had in de *Nederlander* van den 14en dezer gevraagd of de zending eigenlijk wel gerechtigd was te doopen en het avondmaal te bedienen. De secretaris van het Ned. Zend. Gen., de heer Gunning, stelde den vrager in het nummer van den 23en dezer van genoemd blad gerust.

„De schrijver ziet over het hoofd, dat de Protestantische Kerk in Ned. Indië, welke hier te lande vertegenwoordigd wordt door de Commissie tot de zaken der Protestantische Kerken in Ned. Oost- en West-Indië, officieel het mandaat heeft om zending-leeraren te examineren en te zegenen. Zendingen die van deze commissie het diploma hebben ontvangen van zending-leeraar, zijn dus volkomen bevoegd tot het bedienen van Doop- en Avondmaal op het hun aangewezen terrein. Bovendien wordt van oudsher in de Ind. Kerk toegestaan, dat door zending-leeraren (hulppredikers staan met hen in dezen gelijk) de sacramenten worden bediend bij ontstentenis van een predikant of ook in bijzondere gevallen in diens tegenwoordigheid. Br. Schut weet, dat nog steeds eenige hulppredikers in Indië als waarnemend predikant fungeren, en zulks op voorstel van het kerkbestuur. Er is dus geen de minste reden om te twifelen aan het goed recht tot het bedienen van Doop- en Avondmaal door de zendingen, die door de Ind. Commissie in Den Haag zijn geëxamineerd. Trouwens ook zij, die dit examen niet hebben afgelegd, behoeven zich niet ongerust te maken; er is voor het standpunt, dat in 1900 door ds. Callenbach in zijn door den heer Schut bedoeld referaat werd verdedigd, ook nog wel wat te zeggen, al moet ik erkennen de door hem aangewezen methode niet de meest gelukkige te achten.“

Voor een enkele maal eens iets op algemeen gebied nu we toch bij de *Nederlander* zijn beland. Maar we gelooven dat het vaderland van den Prins-Gemaal toch ook in de koloniën wel op 'n beetje belangstelling aanspraak mag maken.

Nu werd onlangs in de meeste bladen, ook door de *Nederlander*, een stukje overgenomen uit de *Bairische Lehrzeitung*, waarin, naar wij vernemen, een passage uit Reuter's werken als op den huidige toestand betrekking hebbende werd weergegeven, terwijl in de vertaling, die vrij algemeen de ronde deed, sprake was van het reiken van wijwater aan den pastoor door den mecklenburgschen onderwijzer, als een van diens verplichtingen.

Dat bladen van algemeene strekking als de *Nieuwe*, die b.v. Weenen door de Romeinen als voormuur tegen de Osmanen deed bouwen, eenige eeuwen voor dat er Osmanen bestonden, een russisch kolonel van den Krimoorlog vijftig jaren later als generaal Liniewitsch aan den russisch-japanschen oorlog laat deelnemen, op zoo'n enormiteit ingaan, is te begrijpen, maar dat de protestantsche *Nederlander* nog niet eens weet dat het vaderland van Prins Hendrik overwegend evangelisch is, en wel zoo militant, dat nog weinige jaren geleden den katholieken te Wismar geweigerd werd voor hun eeredienst een gebouw te doen inrichten, dat uitwendig op een kerk zou gelijken, dat geeft te denken. Het verklaart ons ook veel. Wanneer aldus op algemeen en speciaal gebied door de vaderlandsche pers gezondigd wordt, dan mogen we ook op speciaal koloniaal gebied in het algemeen geen al te hooge eischen stellen. Maar arme koloniën dan en arm Nederland tegelijk.

Oost-Indische berichten.

Peperhandel. Thans, nu de pepercultuur op Java zich meer en meer uitbreidt en voor sommige ondernemingen van een nevenproduct een hoofdproduct geworden is, verdient, blijkens de *Soer. Ct.*, het overweging of men voor dat specerij-artikel niet een betere markt kan vinden dan Amsterdam en Rotterdam aanbieden.

Zoo vond schrijver in een rapport van den nederlandschen

consul te Marseille vermeld, dat de prijs van de witte peper aldaar in 1903 varieerde tusschen f 97,85 en f 104 per 100 kilo, wat overeenkomt met f 60 tot f 64 per pikol.

De consul vermeldt tevens, dat van Java geen peper werd ingevoerd en meent dit, aanvankelijk met kleine partijen, wel te mogen aanbevelen, te meer omdat de verzending per booten van de Rotterdamse Lloyd rechtstreeks kan geschieden.

Marseille is voor peper een betrekkelijk groote markt, die echter geheel gevoerd wordt van uit Singapore. Het zijn dus de kooplieden aldaar, die van de voordeelen van dien handel het leeuwendeel genieten.

Cloekener Brousson—Wijbrandts. Blijkens de *Javabode* heeft de officier van justitie te Batavia het optreden van den heer C. Cloekener Brousson tegenover den redacteur van het *Ind. N. v. d. D.* (het doen zenden van z.g. dreigbrieven) niet strafrechtelijk vervolgbaar geacht.

Kolonie Pangoengien voor noodlijdende inlanders. (Verantwoording over Juni).

Saldo 31 Mei	f 402.61
Gift van Z. E. den Gov.-Generaal	250.—
Id. van andere vrienden en winst van verkoop van twee stieren, gelei, stroop enz.	107.20
Totaal ontvangsten	f 759.81
Uitgaven over Juni	153.60
Saldo in kas 30 Juni	f 506.21

Verder brengt de directrice, Mejufvrouw M. Jansz., haar dank aan allen, die haar bewijzen van deelneming zonden bij het overlijden van haar vader.

Wat de giften betreft, was de afgelopen maand eene maand van verrassingen schrijft zij in het verslag, waarvoor zij eveneens hartelijk dank zegt. Een enkele klacht werd geuit over het telaar betalen van bij haar bestelde zaken, als stroop, gelei enz.

Het aantal opgezeten bedraagt thans 100. Ook heeft zij deze maand eene helpster bijgekregen, n.l. haar nicht mej. H. Jansz.

Een jubileum, dat zeer zeker in breeden kring belangstelling zal wekken, staat den 24sten Augustus a. s. met grooten luister te worden gevierd, zegt het *Bat. Nbl.* Dan zal 't 40 jaar geleden zijn dat de algemeen bekende en geachte regent van Tjandjoer, Radhen Adipati Aria Prawira di Redja in 's lands dienst is getreden. Hij is een der oudste en verdienstelijkste regenten van Java. De regering heeft die diensten erkend door hem den titel te verleenen van Adipati en hem te vergunnen den gelen songsong te voeren. Hij is voorts officier der orde van Oranje-Nassau en sedert gisteren ridder v. d. Ned. Leeuw.

Inlandsche kunst en nijverheid. Ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Kouingin, zal te Weltevreden op het Koningsplein een groote pasarmale worden gehouden, hoofdzakelijk bestaande uit voorwerpen van inlandsche kunst en nijverheid. In alle residentien van Java is daartoe medewerking gevraagd voor de inzending van artikelen, waarin elke strek bijzonder uitmunt. Zoo worden bijv. gevraagd van Solo, Banjoemas en Pekalongan sarongs, van Rembang geweve goederen, van Koedoes gevlochten matten, Soerabaja koperwerken en troempa's sandalen. De troempa's van Soerabaja zijn overal gewild en de heer Jasper, controleur voor de politie aldaar, heeft beloofd, voor de inzending van een paar honderd stuks te zullen zorgen.

De heer Zimmerman van de firma Mainz en Co. te Batavia heeft zich belast met de correspondentie.

Intenders, die persoonlijk hun goederen naar Batavia wenschen te brengen, ontvangen ten laste van den lande vergoeding van reis- en verblijfskosten.

Deze tentoonstelling is ongetwijfeld het eerste resultaat van de onlangs door den directeur van O. E. en N. gedane reis over Java.

De spaarbank te Bandoeng, een nuttige instelling. Deze spaarbank is een jeugdige instelling, die een jaar geleden zonder kapitaal, maar gegrond op een goeden basis wat betreft de door de indische regering gesanctioneerde statuten en verdere bepalingen, hare werkzaamheden aanving en weinige maanden na hare oprichting een kapitaal had van twintig duizend gulden, om bij het afsluiten van het eerste semester van dit jaar onder ultimo Juni jl., op drie malen dat cijfer te kunnen wijzen.

Het aanvankelijk succes is vooral toe te schrijven aan:

1o. Het zuinig beheer. Alle nuttelooze uitgaven worden vermeden. Geen kostbaar gebouw, geen talrijk personeel en de debiteuren betalen, in den vorm eener commissie, het grootste deel van de onkosten;

2o. de soliede geldinzettingen;

3o. de coulante afdoening van zaken. Terugbetaling, ook van aanzienlijke bedragen, zonder vóórafgegene opzegging bijv.;

4o. de discretie en geheimhouding tegenover derden betracht, ten aanzien van inleggers en inlagen en de voor een ieder steeds ter inzage liggende statuten en overzichten zonder namen en van het grootboek. Gelden worden uitgezet op hypotheek, pand of borgtocht op zulke voorwaarden dat het gemakkelijk zal vallen aan de gevone inleggers — dat zijn zij die honderd gulden of veelvoud van die som tegelijk inleggen — steeds minstens vijf procent rente 's jaars over hunne inlagen te verzekeren.

Bandoeng is een aanzienlijke plaats in den dop, sommigen spreken er van als van de a. s. hoofdstad van N. L.; in elke buurt wordt gebouwd en de gelegenheden tot het voordeel en veilig uitzetten der kapitalen, het plaatsen van gelden op hypotheek enz. zijn er frequent. Onder die omstandigheden gaat de B. Spaarbank met vertrouwen de toekomst te ontmoet.

Koffieoest. Als een bewijs hoe slecht de jongste koffieoest op Java geweest is, releveert het *Soer. Hbl.* dat een vrij aanzienlijke hoeveelheid braziliaansche koffie besteld is om op Java in de behoefte der consumptie te voorzien. Over een maand wordt te Soerabaja een partij verwacht, in hoofdzaak ten behoeve der koffiëbranderijen.

Dit geval heeft zich een jaar of zes geleden ook eens voorgedaan, zegt het blad. Te hopen is 't intusschen, dat men de koffie van de concurrenten niet meer zal hebben in te halen. Gelukkig laat de volgende oogst zich niet ongunstig aanzien; de voorbelofte beloofd iets, maar droog weer is een eerste eisch.

Een belangrijke gift. Naar de *Deli Ct.* verneemt, is door bemiddeling van den resident een bedrag van f2000 overgemaakt naar Batavia, als gift aan de Koningin-Emma-stichting en aan de vereniging voor ziekenverpleging in Ned.-Indië. Dit bedrag is door de chinese hoofden onder de chinese ingezetenen van Medan bijgebracht.

Banka-tin. In 1905 zullen naar schatting 200,000 pikol tin geveld worden, meldt hetzelfde blad.

Timor. Volgens een telegram van den resident van Timor en onderhoorigheden van 16 Juli is de politieke toestand in zijn gewest bevredigend, behalve in de afdeling Larentocka. De gezondheidstoestand is gunstig, schrijft de *Java Ct.*

Bataksche zaken. De *Sumatrapost* deelt mede, naar aanleiding van de benoeming van den controleur Kok tot controleur voor de bataksche zaken te Soenggal, dat de heer Kok voor deze standplaats in aanmerking is gekomen, omdat hij de bataksche taal machtig is. Het ligt in de bedoeling in de toekomst de standplaats naar een andere plaats te verleggen. Voorloopig heeft deze controleur alleen met delische doessoens te maken, doch later zal hij ook de serdangsche doessoens onder zijn beheer nemen.

't Zal dan noodig zijn dat deze ambtenaar, hetzij de Deli Toewa of de Petani, zijn vaste standplaats krijgt, het waarschijnlijkst is in eerstgenoemde plaats. De keuze dezer plaats houdt verband met de eigenaardige gesteldheid van

het terrein, hetwelk door de diepe ravijnen, oorzaak is dat men reuschachtige omwegen moet maken, om van den een oeroeng naar den andere te komen. Het centrum, van waaruit men het snelste alle deelen der doessoens kan bereiken ligt daardoor betrekkelijk dicht bij Medan.

Controleur te Simaloengoen. Hetzelfde blad weet mede te deelen dat over weinige dagen een controleur benoemd zal worden over Simaloengoen, in de bovenste van Batoe Baha.

Nu het blad Simaloengoen noemt, merkt 't tevens op dat het in dat landschap is en niet in het Rokkanggebied, waar de caoutchouc-cultuur onder de inlandsche bevolking zulke vorderingen maakt, zooals het vroeger abusievelijk heeft medegedeeld.

Bestuurswijzigingen. Aan de *Deli Ct.* ontleent wij het draadbericht uit Batavia van 27 Juli, dat de *Java Ct.* de opheffing bevat van de betrekking van assistent-resident van Lingga.

De afdeling zal voortaan bestuurd worden door een controleur met standplaats Tandjong Boeson.

De afdelingen Batoe Baha, Asahan en Loeboean Batoe zijn vereenigd tot een afdeling Asahan, onder den assistent-resident te Tandjong Balei. De assistent-resident zal verdeeld worden in onder-afdeling Batoe Baha, onder den controleur te Laboean Roekoe en Laboean Batoe, onder den controleur te Laboean Biliik.

De landkas te Tandjong Balei zal worden beheerd door den assistent-resident van Asahan.

Bengkalis wordt een rechtsgebied met een landraad te Tandjong Balei, die ook over Asahan zit.

Inspecteur arbeid Hoetink. Aan hetzelfde blad ontleenen wij de mededeeling, dat de heer Hoetink den 27 Augustus in Deli denkt aan te komen. Als zijn adjunct zullen vermoedelijk geen ambtenaren voor de chinese zaken kunnen worden aangewezen; — die zijn niet beschikbaar — vermoedelijk zullen de adjunct-inspecteurs van den gezocht onder de controleurs van het binnenlands bestuur, een gissing, die ook steun vindt in het salaris dat voor den post is uitgetrokken.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALL MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

West-Indische Berichten.

Suriname. Het kan niet worden ontkend dat 't stuur zijn beste beentje voorzet om den planters in hunne ellende, door de cacao-ziekten veroorzaakt, tegemoet te komen door invoer en beschikbaarstelling van plantmateriaal voor nieuwe cultures, maar ook de cacao wordt niet vergezocht.

Stelde de heer F. W. Hensen in de algemeene vergadering van de Vereniging voor den grooten landbouw van den 2en Juni ll., waarvan 't verslag door ons in dankbaar en vriendelijken inzender werd ontvangen, voor om plantmateriaal voor de cultuur van Trinidad te laten komen, bestuurt stelt nu voor planters een aantal kiempiantjes, afkomstig van uitgelezen vruchten van den gouvernements cacao-tuin in Trinidad, in den cultuurruim beschikbaar.

Of de zwartgallige voorspelling, dat de ziekte ook op planten van uitheemsche origine zal aantasten, zal worden bewaarheid? Laat ons hopen van niet.

Wat de middelen van verweer tegen die ziekte betreft, blijkt men de hoop te moeten opgeven, dat deze door middel van het uitschrijven eener prijsvraag zouden kunnen worden gevonden. Wij vernemen toch, dat de landbouwinstituut Dr. van Hall zou hebben te kennen gegeven, dat het van den grootsten geleerde in Europa, zittende voor zijn schrijftafel of hier verkende met gezond materiaal, onmogelijk zou wezen het vraagstuk op te lossen.

Intusschen worden, gelijk bekend, proeven met nieuwe cultures genomen. Het is de teelt van bacoves vooral, welke culturent grootsche verwachtingen worden gekoesterd. Om hiervan werd een hoeveelheid plantmateriaal, nu van maica afkomstig, ter beschikking van planters gesteld.

Dr. van Hall, kort geleden van zijn reis door West-Indië teruggekeerd, heeft zich bereid verklaard om op de volgende vergadering der Vereniging voor den grooten landbouw een en ander mede te deelen over cacao en bacoves voornamelijk naar aanleiding van zijne bevindingen op reis. In dezelfde vergadering zal, naar *Onze West* mededeelt, het bestuur der Vereniging trachten hen, die nog bacoves plants verlangen tot een gecombineerde bestelling te bewegen. Wanneer het nu maar ook spoedig komt tot een europeesche bestelling van de geteelde vruchten.

De groote landbouw is met dat al leelijk in de veroudering, maar toont toch nog genoeg levenskracht om niet zoo maar mir niets dir nichts door evolutie naar de kelder te laten dringen. De heer Halfhilde, die het met *Nieuwe Surin.* niet al te best schijnt te kunnen stellen, deze niet met hem, wijst er in een ingezonden schrijven aan de *Surinamer* nog eens, ten overvloede, op hoe verouderd 't is den grooten landbouw nu maar vast dood te verklaren en den kleinen daarop op te bouwen.

Wat den kleinen landbouw aangaat, zei de *Surinamer* dat hebben vernomen, dat binnenkort omstreeks 120 personen in de nabijheid van Koffiedjampo, langs den spoorweg, voor dat doel zullen worden uitgezonden. 't Zullen natuurlijk hoofdzakelijk wel weer Britsch-Indiërs zijn, die zich hier zullen vestigen. Voordat de javaanse emigranten worden zullen zijn, dat ze zich onder de gezeten kleine burgerij laten opnemen, zal nog heel wat moeten gebeuren.

In het district Commewijne, waarvan men gehoopt had dat daár van Johan en Margaretha de victorie zou bevestigden der javaanse kolonisatie, hoort men over Kroum van heel vreemde tonen kraken.

Aan de *Surinamer* werd den 26en Juli ll. het volgende bericht uit Commewijne over den bruinen broeder geschreven: „Het kerkgebouw der Moravische Broeders op Rast van Werk is afgebrand; alleen de keuken is overgebleven. Het kerkgebouw was onbewoond en strekte 's avonds tot slaapplaats aan eenj troep javaanse stroopers, die de bananen-cultivatatie van Johannesburg bij nacht uitplunderden. Sommigen dier stroopers zijn door den majoor der politie Kruger aangehouden, maar dat waren slechts 's avondstroopers die de eigenlijke nachtstroopers werden niet gesnapt. Javanen zijn slimme kereltjes!“

En den 29en Juli ll. werd aan hetzelfde blad uit Commewijne geschreven, dat twee Britsch-Indiërs, die tusschen Berlijn en Johan en Margaretha bezig waren eene karavaan te weenkraal te bouwen, daar twaalf, met huwers gewapend, javaanse vluchtelingen langs den weg zagen trekken. In hiermee in kennis gestelde politie waggie het niet, in de nacht die gewapende luijtes te gaan opsporen, en zoof 's anderen daags op uit gaan.

De commewijnse correspondent van de Surinamer zegt dat velen in het district het bedrijf der Javaansche roovers in de hand werken, door van die lieden zoowel bananen als cacao in pluimvee op te koop, omdat dezen die artikelen zoo goedkoop kunnen leveren, hoewel 't toch bekend is dat de Javanen zelden niets in de kolonie verbouwen.

We herinneren ons dat indertijd op dergelijke wijze in onze Oost de koffie-diefstal werd gesanctioneerd door het bestuur, hetwelk zijn goedkeuring verleende aan contracten, waarbij de leverancier zich verbond de koffie te leveren tegen een prijs, véél lager dikwijls dan dien, welke voor de gouvernementen-koffie werd behaald. Sedert is daar meenen we 'n stokje voor gestoken, zooals o. i. ook aan Kromo's onwettig koopmansbedrijf in de Commewijne en elders een einde zou kunnen worden gemaakt.

Dit alles onder voorbehoud, dat de Surinamer ten allen tijde juist is ingelicht, omtrent Kromo's handel en wandel in Suriname. Daaruit zou men, als we 't niet beter wisten, tot de conclusie moeten komen, dat de nederlandsch-indische autoriteiten er de hand in zouden hebben gehad, om alle Gantangkes naar Paramaribo te evacueeren, in de hoop dat de surinaamsche lucht hun ten goede zou komen.

Onnodig te zeggen dat juist met 't oog op de grotere vrijheid in Suriname en de uniforme rechtspraak in die kolonie, de beste elementen uit den Javaanschen landbouwstand voor surinaamsche immigratie in aanmerking behoorden te komen, ten ware door een streng regime de tuchteloze bende, waarover op Java zoo menige krokdillen-traan is gestort, tot rede zou kunnen worden gebracht.

Met britsch-indische doodslagers en Javaansche begals zou Suriname denzelfden weg opgaan als Fransch Guyana, waar de maraudeurs een tijd lang in het binnenland den landbouw speelden, terwijl over het algemeen de toestand in die Franse kolonie, in vergelijking zelfs met surinaamsche toestanden, door Franschen zelf wordt geheeld.

Het surinaamsch bestuur schijnt er echter toch wel wat in te zien, om een drukkerie-gemeenschap tusschen Paramaribo en Cayenne tot stand te brengen. De beheerder der koloniale vaartuigen is toch den 27n Juli l.l. per Franse boot naar Cayenne vertrokken, om daar eens met de autoriteiten te rade te gaan over eene vaart op Cayenne. Tenzij dat deze zou moeten dienen met 't oog op een te verwachten Abschub op groote schaal van gevluchte Franse déportés, zou zulk een drukkerie-gemeenschap den surinaamschen landbouw ongetwijfeld ten goede kunnen komen. Sedert de goudvondsten in de Inistreek is de landbouw in Fransch Guyana vrij wel verwaarloosd en de plaacerarbeiders daar moeten toch te eten hebben om van te leven.

De voorloopige uitkomsten der exploratie van het Lawa-gebied blijken nog al gunstig te zijn, nu toch, naar het laatst vernam door het surinaamsch bestuur is verzoekt om afzending van twee mijnbouwers voor staats-goudmijn-exploitatie. Naar dat blad tevens vernam zouden twee aspiranten reeds op ietwat vroom te wijze, na voorafgegane loting, door het delfsch collegium voor een benoeming zijn aanbevolen.

Werkeloosheid van Europeanen in Ned.-Indië.

Meermalen hebben wij, wanneer „Oost en West“ ontrent het gaan naar Indië om er een bestaan te zoeken of om te trachten eene modeste positie in het vaderland door wat beters te vervangen, ernstig gewaarschuwd tegen de kwade kansen aan zulk een toegen verbonden. Er zijn immers in Oost-Indië zelf reeds tal van Europeanen-landskinderen, die met moeite den strijd om het bestaan voeren.

Dat deze onze opvatting volkomen juist is wordt bevestigd door de per laatste mail ontvangen circulaire van eene commissie, die zich onder voorzitterschap van den Resident C. R. Bakhuizen van den Brink te Batavia heeft gevormd om aan de vele werkeloze Europeanen tijdelijken steun te bezorgen.

Met het oog op de uitgebreidheid van het stuk hadden wij eerst plan van de circulaire slechts een resumé te geven, maar er wordt gevraagd om hulp en voorlichting en dit geeft ons aanleiding te ziehonder in haar geheel af te drukken:

„Wij vragen Uwer aller aandacht voor een onderwerp van maatschappelijk belang, dat dringend voorziening vereischt en dat wij in het kort zouden kunnen aanduiden als: hulp voor tijdelijk werkloze Europeanen, die, buiten werk gezet, zonder eigen vermogen, en zonder familie van wie zij onderkomen of onderhoud verwachten of bekomen kunnen, dringend hulp behoeven.

Wij wenschen ons niet te begeven op het gewone gebied der liefdadigheid: de zorg voor weezen, armen, gebrekkigen, die voortdurend behoeft hebben aan hulp. Behalve deze gebrekkigen zijn er echter velen, die, hoewel in 't algemeen in staat, geheel voor zich zelven te zorgen, door den loop der omstandigheden tijdelijk buiten machte zijn, den strijd om het bestaan vol te houden, wanneer hun geen steun wordt geboden.

In dit opzicht vraagt het lot der Europeanen alhier dikwijls onze belangstelling.

Heeren ambtenaren, geestelijken, chefs van handelshuizen, allen, die gaarne weldoen, staan meermalen voor het feit, dat zij onmachtig zijn, hulp te verlenen, zelfs aan jongelingen, die in de kracht van hun leven hunne betrekking verloren, en hopeloos zich alle moeite geven om eene andere betrekking te verkrijgen, maar door den toenemenden stroom van werkzoekenden geen houvast kunnen grijpen en voortgevoerd worden naar de zee van ellende, — den maatschappelijken ondergang.

Het is niet altijd eigen schuld. Eenvoudig door een benoemingsmaatregel kunnen veler een betrekking verliezen, die zij jaren lang tot genoegen van den werkgever met ijver hebben vervuld. Zonder familie, zonder invloedrijke kennissen, worden zij tevergeefs eenigen loonenden arbeid en hunne laatste spaarpenningen zijn zeer spoedig verbruikt.

Ten einde raad loopen zij alle kantoren af, maar vinden de plaatsen ingenomen; en de tijden zijn er niet naar om daarbij menig personeel uit menschlievendheid aan te nemen. Daarbij men kent de persoon niet, en een goed werkbriefje van den vorigen meester is niet afdoende om elders werk te verkrijgen.

De Gouvernementsbureaux kunnen ook geen personeel aan nemen, en een beroep op de algemeene liefdadigheid stuit tegen de borst en ook, door de vele aanvragen om hulp, vindt men op die wijze het noodige niet.

Als gunst komt men eindelijk bij het bestuur vragen om de schoultelstellingen, in de verblijven, bestemd voor onderkomen, opgevatte dronkaards enz., een tijd te mogen aanhouden, of, is men in Europa geboren, om als behoeftige naar zijn geboorteland te worden opgezonden, waar de ongelukkige misschien in een nieuwen pool van ellende vergeten zal. Er zijn er van goeden huize, die tot dien stap behoeftige worden. Jong, vol hoop en verwachting, een zinnige toekomst hun tegenlachte, gingen zij het land der vaderen tegemoet; en door tegenspoed geknakt, de wanhoop in het hart, het leven verwenschend, dat hun eenmaal zoo heerlijk toeschen, keert de jonge man terug, een schim van hetgeen hij nog weinige jaren te voren was — de jonge, krachtige man, die zoo dapper de wereld inkeek.

Er is zeker niemand, die dezen niet de behulpzame hand zou willen bieden, maar er zijn er zoo velen, die hulp niet kunnen vinden, en men helpt liefst de nabestaanden, of hen met wie men eenmaal in betrekking heeft gestaan. En dan, hoe weinigen bezitten de middelen om doeltreffend hulp te verlenen! Een almoece, ja voor een enkelen dag of een korte tijd, maar de honger blijft den ongelukkige in de haren schrijzen!

Een ieder wil helpen, maar ieder op zich zelf kan zoo

weinig doen. En behalve naaste familiebetrekkingen wordt dan alleen geholpen wie door toeval in aanraking komt met een weldoende mensch. Doch hoeveel armoede blijft verborgen?

Door samenwerking zou zoveel meer kunnen gedaan worden, zou men misschien in staat zijn, een toevluchtsoord te stichten voor werklozen, voor personen, die tijdelijk buiten werk zijn, indien men na rijpe overweging meent, dat daarin de oplossing van het vraagstuk moet worden gezocht.

Naar schuld of niet, mag niet gevraagd worden dan voor zoover, dat personen, die aan orde en regel gewoon zijn onder andere voorwaarden zouden kunnen worden opgenomen dan anderen, wier omgang voor de goeden aanvankelijk hinderlijk of schadelijk zou kunnen zijn.

Uit verschillende afdelingen zou dat toevluchtsoord moeten bestaan, zodat personen van zoo uiteenlopende geardeerdheid, dat bij onderling dagelijksch verkeer botsing haast onvermijdelijk is, van elkander gescheiden kunnen gehouden worden.

In dat huis en de aanhoorigheden er van zou ieder tot eenig werk verplicht moeten worden, ieder naar zijn vermogen.

Wie iets betalen kan, betale voor het onderkomen, en de inkomsten van het werk moeten voor een groot deel ten bate van de stichting zijn.

Die inrichting behoeft niet te Batavia gevestigd te zijn; is er een geschiktere plaats, dan worde deze gekozen, want het oord moet een toevlucht zijn voor de werklozen onder de Europeesche ingezetenen van geheel Nederlandsch-Indië.

Het geldt een algemeen belang, ook voor de orde en veiligheid. Daarom zal men, indien het particulier initiatief in deze flink optreedt, ongetwijfeld kunnen rekenen op een krachtigen steun van de Regeering.

Het is zeker, dat tegen het stichten van een toevluchtsoord, waarin plaats zou moeten zijn voor lieden van zeer uiteenlopende gewoonten, opvattingen en behoeften, zeer ernstige bezwaren zijn aan te voeren, niet het minst de groote kosten, verbonden aan eene inrichting, die aan de eischen zou kunnen voldoen.

Hoe het zij, aanvankelijk zouden de liefdadige bijdragen kunnen strekken ten einde, waar noodig, hulp te verschaffen op de meest praktische wijze, bijv. een vergoeding te betalen aan hen, die bereid zijn een dakloze op te nemen. Met de verschillende, bestaande liefdadige instellingen of verenigingen tot hulpverlening of werkversterking zal men zich in betrekking moeten stellen, zoo ook met de werkgevers in den ambtelijken en den handels- of nijverheidsstand, ten einde hun, die zich tot ons wenden, den weg te wijzen.

Een commissie zal gekozen moeten worden uit mannelijke en vrouwelijke ingezetenen, versterkt met een staf van jongelieden, die genezen zijn, met die ongelukkigen zich bezig te houden, hun handelen gade te slaan, waar noodig hen te leiden.

Deze oproeping wordt geacht gericht te zijn tot alle Europeesche ingezetenen in Nederlandsch-Indië, zonder onderscheid of zij hier of buiten Indië geboren zijn, onverschillig van welken stand en rang, onverschillig van welke godsdienstige gezindte.

Bewijzen van instemming hopen wij vele te ontvangen.

Een ieder kan het treffen, dat, zoo niet hij zelf, personen, door familie- of vriendschapsbanden aan hem verbonden, in het ongeluk geraken.

De groote steden zijn de uiterste toevlucht der werkzoekenden; daar ook wordt de meeste ellende aangetroffen, vooral bij hen, die afkomstig zijn uit het binnenland of aldaar hunne betrekkingen hebben.

Onze roepstem zal ongetwijfeld ook gehoor vinden in Nederland, dewijl het geldt de zonen en dochteren van dat Vaderland en hunne afstammelingen.

Bepaaldelijk wordt er nogeens op gewezen, dat het niet de bedoeling is, een blijvend onderkomen te verschaffen aan leegloopers, die werken kunnen, maar niet werken willen, en allerlei voorwendsels te baat zouden willen nemen om door de zorg der liefdadigheid een lui, zorgeloos leven te leiden. De bedoeling is alleen: een tijdelijk onderkomen aan dak- of werklozen, en steun naar vermogen in hun zoeken naar arbeid.

De ondergeteekenden, daartoe uitgenoodigd, hebben zich gevormd tot een commissie, die op zich genomen heeft, door openbaarheid te geven aan het hiervoren aangeduid streven, zich te overtuigen van de sympathie en medewerking van het publiek, uit te lokken de bekendmaking in dagbladen, tijdschriften, of wel in brieven aan de commissie of een harer leden, van beschouwingen en gedachten daaromtrent en de wijze, waarop het doel het best te bereiken is.

Wij ontveinen ons de moeilijkheden en bezwaren niet; wij zijn er van overtuigd, dat menigmaal ons streven zal uitloopen op teleurstelling, op ondank der geholpenen. Moge dit anderen evenmin afschrikken als ons; het bewustzijn van dat alles zal ons een prikkel zijn om alle krachten in te spannen om door een praktischen koers de klippen te ontzeilen, niet om het doel op te geven!

Bij gebrek aan ondervinding in Indië op dit gebied zal nog naar dien koers moeten worden gezocht; wij houden ons dus aanbevolen voor praktische voorstellen, wenken of mededeelingen.

Indien de Commissie eenigszins west in welke mate zij op den steun kan rekenen van de ingezetenen van Nederlandsch-Indië en, mocht het zijn, van belangstellenden in Nederland, zal zij verslag doen in eene voor het doel bijeen-geroepen openbare vergadering en een naar omstandigheden uitgewerkt plan voorleggen.

Beleefd noodigt de Commissie u daartoe uit om vóór half October uw beschouwingen aan haar of aan een harer leden te willen zenden, ten einde in het laatst dier maand een openbare vergadering te kunnen houden.”

Bericht van hulp of beschouwingen in 't belang der zaak dienen dus vóór 15 September a. s. van hier te worden verzonden.

Wij noemden reeds den voorzitter der commissie, secretaris is de heer C. Rogge.

Sperdammen.

In het weekblad „De Ingenieur“ van 20 Augustus jl. n. 34, komt eene beschrijving met teekeningen voor van den sperdam (Thalsperr), die in het Urftdal thans wordt uitgevoerd met het doel:

- 1° de banjers (stortvloed) van de Urft en dus ook van de Roer, waarin de Urft uitloopt, op te vangen en het water regelmatig te doen afvloeien.
- 2° In 't belang van den landbouw, dus ook in den drogen tijd, de Roer van voldoende water te voorzien.
- 3° Electrische energie te scheppen, tot levering van kracht en licht.

Het voordeel, uit dit laatste te trekken, gaf aan eene Naamlooze Vennootschap aanleiding het werk te ondernemen; de beoogeling der stortvloed en het leveren van water voor het geregeld bevoelen der velden zal gratis geschieden.

Wij moeten onze technische lezers, die in de detail-leering van den arbeid belang stellen, naar „De Ingenieur“ verwijzen en zullen hier alleen enkele cijfers geven, die ook den leek van den grootschen arbeid een denkbeeld zullen geven.

De sperdam is 226 M. lang en heeft den vorm van een cirkelboog met 200 M. kromtestraal; de grootste hoogte is 58 M., de grootste bodembreedte 50,5 M. en de grootste bovenbreedte 5,5 M. De maximum opstuwhoogte van het water boven den dalbodem bedraagt 52,5 M., de oppervlakte van het gevulde bekken, dat wil zeggen: van het te vormen meer of

reservoir, zal zijn 216 hectaren en er wordt dan 45½ miljoen M³ water opgehouden.

De kosten van den sperdam met overlaat en grond-verzet zijn geraamd op 2½ miljoen gulden, zoodat het opgestuwde water aan eersten aanleg, ongeveer 5,4 cent per M³ zal kosten.

Zij, die het nog in aanbouw zijnde werk willen bezoeken en in de buurt van Keulen komen, kunnen dit gemakkelijk doen. Van uit het centraalstation aldaar worden retourkaarten gegeven over Düren naar Hembach en langs Gemünd terug, die in staat stellen in één dag te gaan zien: de kracht-centrale bij Hembach en het stuwbecken, dat ontstaan zal door den aanleg van den Sperdam beneden Gemünd.

De ingenieur R. A. van Sandick die het artikel in „De Ingenieur“ heeft geschreven, zegt in zijn slotwoord:

«Daar wij meenen te kunnen profeteeren, dat (in Nederlandsch-Indië de aanleg van vergaarkommen voor irrigatie-doelinden een groote rol zal gaan spelen, durven wij ook den Indischen ingenieur de kennismaking met ons opstel aanbevelen.»

Reeds bijna twintig jaren geleden hebben wij de aandacht der Regeering gevestigd op de groote voordeelen, die afdamming der boven-bassins in een land van bergstroomden, zoowel voor waterkeering als voor regelmatige waterverdeling zou aanbieden, terwijl tevens eene belangrijke arbeidskracht voor secundaire en tertiaire spoorweglijnen zou worden opgezameld.

Telkens, wanneer het pas gaf, zoowel in het Instituut van Ingenieurs, als elders hebben wij sedert op hetzelfde aambeeld gehamerd.

Het is dus niet te verwonderen, dat wij met voldoening in den heer v. S. den eersten medestander in 't openbaar, begroeten, die ons bekend wordt.

Moge hij goed gezien hebben!

E. v. Z.

INGEZONDEN.

Magneet-IJzer op Sumatra.

Mijn zoon, de kapitein, Wielrijders-instructeur J. J. W. van Bennekom, bracht eenige jaren geleden prachtig ijzer-erts van Sumatra mede. Het is hier en zelfs in Essen onderzocht en uitstekend verklaard. Het verre transport zou echter een groot bezwaar zijn. In „Allen weerbaar“ van 5 Augustus komt het volgende artikel voor:

„Nergens misschien heeft het zwaard een zóó hooge rol gespeeld en is het maken daarvan tot een zóó hoogen trap van volmaking gekomen, als in Japan. De werkplaatsen, waar die zwaarden worden gemaakt, zijn bijzonder klein. Zij bevatten aan den eenen kant alleen de blaasbalgen en vlak voor de windpijpen daarvan een kuil in den grond, welke vol houtwol is, en waarin het staal heet wordt gemaakt. Als aambeeld doet een niet al te groot blok ijzer dienst, dat aan de oppervlakte is hard gemaakt en in den grond vaststaat.

Vrouwen en kinderen mogen nooit zulk een werkplaats betreden. Men vreesd, dat zij het staal zouden bederven, omdat zij altijd door booze geesten worden verzeld.

De enige werktuigen, welke men er gebruikt, zijn twee groote smidshamers en een kleineren hamer, niet zwaarder dan één kilogram, welke de meester-wapensmid in de hand houdt.

Men gebruikt voor de zwaarden alleen Japansch staal, hetwelk daardoor wordt verkregen, dat ijzererts in een houtskooloven gesmolten en terstond in koud water gegoten wordt. Het staal wordt gevormd tot klompen van ½ KG. en vijftien van die klompen zijn noodig voor het maken van een zwaardkling, welke, als zij gereed is, (zonder scheidde, gevest, enz.) niet meer dan ½ a 1 KG. zwaar is.

Eerst wordt zulk een staalblok witgloeiend gemaakt en tot een plaat gesmeed, welke men, terwijl zij nog gloeiend is, in koud water werpt, waardoor zij zeer hard wordt. Die plaat wordt dan in 20 a 30 stukken gebroken, welke alle nauwkeurig worden nagezien. Vertoonen zij, waar ze doorgebroken zijn, een gelijkmatig rijkkorrelig vlak van grauwe kleur, dan wordt het staal als bruikbaar beschouwd; anders wordt het stuk weggeworpen.

Die kieskeurigheid bij het uitzoeken is de oorzaak, dat er zooveel staal wordt gebruikt bij het maken van een onberispelijke kling.

Nu wordt alles gloeiend gemaakt tot één staalklomp en daarna uitgeklopt tot een platte staaf, welke in de lengte wordt gespleten in twee deelen, 60 a 75 millimeter breed. De aldus verkregen stukken staal worden op elkaar gelegd, nogmaals in het vuur gloeiend gemaakt en met hamers bewerkt, totdat alles in een vaste massa is samengesmeed. Men heeft dan echter eerst een blok staaf van 10 a 12½ centimeter lengte, 3½ centimeter breedte en 8 a 9 millimeter dikte.

Drie van zulke staven worden dan eindelijk door den meester-wapensmid en twee helpers met den kleineren hamer tot een zwaardkling gesmeed.

Ten slotte wordt het staal hard gemaakt en daarbij roept men onder gebeden den god der wapensmeden aan.

Het Japansche zwaard is, eenmaal afgewerkt, een der voortreffelijkste wapenen in zijn soort, welke men kan vinden.”

Zou het voorbeeld van Japan geen navolging kunnen vinden in Sumatra? Een heerlijk land, maar grootendeels nog in een doodslaap.

Van hoeveel nut zou het ongebruikte ijzererts kunnen worden indien er zwaarden en bajonetten van gesmeed werden even goed als de Japansche!

En wat voor voordeel ware er niet te trekken en eer te behalen door het stichten van een wapenfabriek in de Padangsche Bovenlanden!

Zutphen, Aug. 1904. K. H. O. van Bennekom.

Dit teekent.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Toen in een hoofdartikel van uw blad onlangs de benoeming van J. B. van Heutsz tot Gouverneur-Generaal werd besproken, maakte uwe Redactie daarbij de zeer juiste opmerking, dat dit nu maar een eerste stap was en men aan v. H. van uit het moederland nu ook de financiële middelen moest geven om nuttig werkzaam te zijn.

Met U bekruipt mij echter de vrees, dat de berg eene muis zal baren en tekenend vond ik in dit opzicht, wat in de *Middelburgsche Courant* van 4 Augustus voorkomt.

De Redactie van dat dagblad verheugt er zich in, dat men nu eens een Gouverneur-Generaal zal krijgen, die niet telkens aan 't draadje trekt om te weten, hoe men er in den Haag over denkt, maar zelfstandig zal handelen, des noods in strijd met de telegrammen uit Patria.

„Zoo wenschen en verwachten wij, dat het zal zijn. En al geeft na zooveel jaren sleur en slendergang, na zooveel

decennia ambtenaardij, een frisscher bewind van een, die den wil en de kracht heeft, niet dadelijk de resultaten, die men gaarne zou zien — daartoe ontbreken ook voorhands de financiële middelen — dit heeft men al dadelijk gewonnen: dat er beweging komt en ruimte en een voorbeeld, dat prikkel tot navolging.”

Hoe lang zal dit voorhands moeten duren?

Nu is de *Middelburgsche Courant* wel geen Regeeringsblad, maar als ik mij niet bedrieg, staat hare Redactie toch heel dicht bij een Staatspartij, die er een prachtig koloniaal program op na houdt en in beginsel het bestaan der „Eereschuld“ heeft aangenomen!

Hoogachtend!

Ow Dw.
V. D.

De lastpost: Sumatra's Westkust.

Zoo luidt een artikel in het „Handelsblad“ van 19 Augustus. Behalve dat het daarin aangegevene uit een staatkundig oogpunt te veroordeelen is, werd, dunkt mij zelden ondoordachter en zwartgalliger stuk over Sumatra geschreven.

Er worden theorieën in verkondigd, getuigende van een geest van teruggang, zelfzucht en poging tot afpersing, welke verontwaardiging wekken. De schrijver, sprekende over de op Java door de bevolking opgebrachte belastingen, (men zou zich in Turkije of Rusland wanen) wenscht ook den Sumatraan te doen bloeden en kiest daartoe — tegen alle gevoel van billijkheid en vrijzinnigheid — *Verhooging van tarieven*. Hooge invoerrechten zijn van alle te veroordeelen belastingen wel de slechtste: 1°. omdat ze smokkelaars scheppen, 2°. wijl zij de armen, die zich toch ook kleeden en voeden moeten, het gevoeligst treffen. Alle belastingen zijn een overblijfsel uit een barbaarschen tijd, een ongeoorloofde heffing op, en korting van hetgeen in een vrij land, vrije menschen trachten te verdienen of verdiend hebben. Waarschijnlijk zullen later, in de moderne maatschappij, deze misbruiken en de hatelijke belemmeringen aan de grenzen verdwijnen. De mogelijkheids daartoe bestaat, zoodra de gemeenten bezitters zullen zijn van alle gronden.

Hierover niet verder uitwijdende, is het echter niet ondienstig te wijzen op den eigenaardigen toestand, waarin zich de maleische landen ter Sumatra's Westkust ten opzichte van den *adat* bevinden. Volgens de begrippen der Maleijers is de Schepper van het Heelal: *Allah*, steeds de eigenaar van alle schepselen en van alle voorwerpen op aarde, dus ook van grond en water. De menschen, door *Allah* — de Godheid — bestemd, om den grond te ontginnen, te bebouwen, te verbeteren, zijn slechts *vruchtgebruikers*. De mensch kan echter niet alleen staan. De eerste, door *Allah* gewilde vereeniging is die van man en vrouw. Daaruit ontstaat het huizezin, maar ook de gezinnen hebben onderling steun en hulp noodig. Deze nieuwe vereeniging vormt de gemeente. De gemeente is de zelfstandige éénheid, die, ter bescherming van de bewoners en voor hun welzijn en ontwikkeling, een bestuur kiest. Dat bestuur zal, als het zijn plicht kent, naar recht en billijkheid voor alles zorgen, en toezien, dat elke bewoner zijn aandeel van den grond in gebruik of huur krijgt.

Nu is door allerlei misbruiken van dezen aarts-vaderlijken toestand afgeweken en zijn er vele onrechtmatige daden gepleegd. Op Sumatra is echter van den primitieven toestand nog veel overgebleven. De gemeenten zijn daar nog steeds de grondslag van alle bestuur, ofschoon met zeer primitieve en onverantwoordelijke regelingen, wat het gezag betreft. Onder de Nederl. Indische Regeering staan de gemeenten onder toezicht van assistent-Residenten en Controleurs. In het Gouvernement S. W. K. ware een stelsel in te voeren, als volgt: de gemeente ontvangt alle huurpenningen van de tot de gemeente behorende gronden; er is een bezoldigd en verantwoordelijk gemeentebestuur; de gemeente betaalt alle uitgaven voor scholen, politie, wegen, bruggen, kanalen, enz.

Bovendien keert zij jaarlijks percentsgewijze een zekere som uit, ten behoeve der regeering van het gewest. De uitkeering van de gezamenlijke gemeenten zal, mits goed beheerd, voldoende zijn om alle Regeeringsuitgaven te bestrijden. Zonder belasting of andere „zoogenaamde“ rechten.

Zutphen, 22 Aug. 1904. K. H. O. VAN BENNEKOM.

Geachte Redacteur!

Wil aan het onderstaande, waar 't eene zaak geldt, waarbij het belang van zoo menig Indisch man gemeoid is, mij een plaatsje gunnen in het Koloniaal Weekblad.

Voor mijne pupillen, wier ouders in Nederlandsch Oost-Indië verblijft hielden, werd ik in de „Belasting op bedrijfs- en andere Inkomsten“ over 1900/1901, 1901/1902 en 1902/1903 aangeslagen.

Toen de Hooge Raad in de zaak van den ontvanger der Directe Belastingen te Amsterdam tegen mr. P. G. van Anrooy q.g. bij vonnis van 8 April 1904 uitmaakte, dat de belasting niet behoefde te worden betaald, wendde ik mij tot den Minister van Financiën om restitutie van het over die drie jaren betaalde.

Aan mijn verzoek. werd echter slechts voldaan wat betrof het belastingjaar 1902/1903.

Hierbij mij, zeer natuurlijk, niet kunnende neerleggen, vroeg ik om teruggave ook van 't over 1900/1901 en 1901/1902 betaalde.

Dat verzoek onbeantwoord blijvende, herhaalde ik het. Ook hierop geen bericht krijgende, wendde ik mij toen met de zaak tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal onder vermelding der onheuschheid bij Financiën ondervonden.

Al heel gauw na de indiening van dit rekest meldde zich iemand van den Fiscus hier bij mij aan om namens den Minister van Financiën mededeelen, dat daar de jaren 1900/1901 en 1901/1902 al afgesloten waren, toen ik mijn verzoek — 17 Juni 1903 — deed, mij over die jaren geen restitutie, kon worden gegeven.

Alsof ik had kunnen reclameren vóór dat vonnis van den Hoogen Raad van 3 April 1904!

Tegen deze beslissing ben ik niet opgekomen met 't oog op het door mij bij de 2de Kamer ingediend rekest — dato 19 Febr. 1904 — waar ik tot nu toe geen antwoord op kreeg!

Zou het Hoofdbestuur van Oost en West, het bovenstaande onder de oogen krijgende, zich 't niet voor willen spannen? Immers verscheiden zullen met mij in 't geval verkeeren en, het Hoofdbestuur in deze handelend optredende, zou naar mijn bescheiden oordeel, geheel handelen naar het doel van de Vereeniging neergelegd in art. III der Statuten.

Hoogachtend,

Nijmegen, 22 Aug. 1904.
K. F. CASPERSZ.

Alle Hygienische Artikelen N.M.

zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sortering voorhanden. Geill. prijscourant 10 cents. Geill. brochure 70 cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer

nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut betrouwbaar. Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen f2.50 enkel, f5.— dubbel. „De nieuwe breukband” syst. Dr. DUPUIS te Parijs, zonder veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden, prijs f5.— dubbel f10.— Naar buiten met 15 cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours. „Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

„Pension L. SMISSAERT”
Reinkenstraat 46,
'S-GRAVENHAGE.

PENSION
Koningsplein 6, 's-Gravenhage.
Gemeubileerde Apartementen te huur met of zonder pension, per maand, per week of per dag.

Schilderen.

Een schilder (met acte M. O.) heeft nog eenige uren beschikbaar tot het geven van les in het schilderen, tekenen, aquarelleeren en pastel. Atelier Kazernestraat 25.

Complete Meubeleering

van HUIZEN tegen aannemelijke conditiën.

Adres A. MOJET, van Brakelstraat 68.

INDIË.

TE KOOP GEVRAAGD eenige in goeden staat zijnde **Hut- en Mailkoffers** met opgave van prijs en afmeting. Fr. br. lett. R. G. LOS Adv.-Bureau Leiden.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS.
Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor.
's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

Te Scheveningen

bestaat bij gehuwde lieden gelegenheid tot opvoeding en verzorging van kinderen en jongelieden voor wien verblijf onmiddellijk aan zee onder flink toezicht, alsmede goede scholen (ook middelbare) gewenscht wordt. Inlichtingen worden gaarne verstrekt door den Alg. Secretaris der Afdeling 's-Gravenhage der Vereniging OOST en WEST, Laan van Meerdervoort 195 te 's-Gravenhage.

's-Gravenhaagsche Crediet-vereeniging en Depositokas

Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f400.000.

Directie:

Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.
Commissiehandel in **Effecten en Coupons.** Credieten tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaats gelden à **deposito**, in **chèque-rekening**, in de **spaarkas**.

Correspondent van de **Ned. Ind. Es-compto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourniert tegen zeer voordelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië.**

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.

Kantoortijd 9—3 uur.

Jonge dame,

Ind. v. geboorte, met acte L. O. handw. en gym., in staat onderwijst te geven in Eng. taal en pianospel, z. z. g. gepl. als gouvernante in Indië. Br. fr. bur. v. d. blad onder no. 118.

Opvoeding.

Ouders die naar Indië vertrekken of om eene andere reden hunne kinderen niet bij zich kunnen houden, vinden hiervoor **eene geschikte gelegenheid** bij eene beschaafde familie, waar men zich tegen billijke vergoeding gaarne met de opvoeding belast.

Brieven franco onder N°. 48 aan het Bureau van dit Blad.

Middelbare school voor Handel en Administratie.

Laan v. Meerdervoort 104, 's-Gravenhage.

Drie-jarige voorbereidende cursus, aansluitende bij de 6e kl. eener school voor M. U. L. O.

Twee-jarige cursus voor Handel of Administratie, aansluitende bij den voorbereidenden cursus en opleidende voor den handel of administratieve betrekkingen.

Een-jarige vervolgcursus voor leerling-consul aansluitende bij den tweejarigen handelskursus.

Een-jarige vervolgcursus voor akte Staatsinrichting M. O. aansluitende bij den tweejarigen administratie-cursus. Avondcursussen voor volwassenen tot opleiding voor de **Praktijkexamens** in Boekhouden en Handelscorrespondentie in de 4 talen.

Nadere inlichtingen bij den directeur,

F. TIJMSTRA.

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, bosrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een gezellige, niet te dure woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst en Wetenschap is er hetzelfde te genieten als in grootere steden, maar veel goedkooper. De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een **Gymnasium, H. B. School** (beiden ook voor meisjes toegankelijk), **Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidsschool** (tekenen, boetseren, houtsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), **Muziekscholen, Taalcursussen, Kookschool, Rijksnormaalsen,** enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.
M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN **HEERENHOEDEN en PELTERIJEN**
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.

P. Happel Jr.

CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

Bij de Uitgevers-Maatschappij **HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG** te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:
AANTEEKENBOEK
voor betaalbaar gestelde
COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN.
Prijs 40 cent.

Sanitas Mannenhulp.

Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend abnormaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.

Sanitas Vrouwenhulp.

Pillen van Dr. Morin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage.

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen; P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.

Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Directe import uit Indië.

Salak - Manga - Pala - Boentjies - Leng - Keng assin
Atjar - Rebong - Tjamperadoek - Koentjie etc.
Eend - Kip - Kuiken in Gelei (Poerworedjo) - Guava (Djamboe bidjo)
Geraspte Klapper - Samballans - Manissans - Boemboe
Mie - Goela aren - Roode visch - Klapperolie etc.

HANDELSZAAK.

TE KOOP: een der beste zaken in **HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN.** Reflecteeren met voldoende middelen, onder no. 18 a/h bureau van dit blad.

CHOCOLADE: Marquis, Cailler, Suchard, Lindt, Gala-Peter, Frey, Tobler, Bendsdorp, Blooker en Droste.

BONBONS: Marquis, Cailler, Suchard, Heller, Peter, Courtois, Droste, Bendsdorp.

SURPRISES: Poppen in Scheveningsche en Zeeuwsche Kleederdracht van af f 2.50, gevuld.

Drops, Chocolade Bûches en Oubliëen.

HAAGSCHE HOPJES van NIEUWERKERK.

Vve A. WIJNMAN, Noordeinde 7, Den Haag.

Het meest aangenaam werkend **laxermiddel**, zonder eenige nadeelige invloed op de spijsvertering zijn onze

CASCARA PASTILLES,

per flacon à 30 pastilles f 0.50

» » 100 » f 0.75

Onze versterkende **STAALPASTILLES** zijn onbedervelijk, daarom het beste middel tegen **Bloedarmoede en de gevolgen daarvan.**

Prijs per flacon à 100 stuks f 0.60

» » 1000 » f 3.25

Vraagt uitsluitend ons merk.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Eerste Nederlandsche fabriek van Gecomprimeerde Geneesmiddelen

Te bekomen bij alle Apothekers.

Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit

Hoofdkantoor 's-Gravenhage, **KNEUTERDIJK 11.**

Directeuren:

Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS en Mr. Dr. W. P. J. BOK.

Adjunct-Directeur: P. DEURINK.

Sluit Levensverzekeringen in alle vormen, Weduwenpensioenen, Studiebeurzen, dadelijk ingaande en uitgestelde Lijfrenten.

Spaar- en Levensverzekeringen zonder geneeskundig onderzoek.

Levensverzekeringen met staking van Premiebetaling bij intredende Invaliditeit.

Invaliditeits-Pensioenen, gecombineerd met ouderdoms-pensioenen.

Bijkantoren te: **AMSTERDAM, ROTTERDAM, GRONINGEN, DORDRECHT, BRUSSEL, SOERABAJA en PARAMARIBO.**

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.
Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Zwakte, Onmacht, Uitputting,

Overspanning, Slapeloosheid, Dromen enz. wordt radicaal en spoedig genezen door onze beroemde **Amerikaansche Versterkings Pillen.** Talrijke attesten en aanbevelingen. Prijs f 2.— per flacon; f 2.10 franco p. p.

Uitsluitend echt verkrijgbaar bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK

PASSAGE 53-55-57, Den Haag, Tel. 1597.

NOORDBLAAK 93, Rotterdam, Tel. 3424.

Grootst gesorteerde Magazijnen in Nederland.

Soliedst en goedkoopst adres van Koffers, Tasschen en Lederwaren.

Echte Rieten Koffers

met vijf jaar schriftelijke garantie.

70 PCT. VRACHTBESPARING
EIGEN FABRIKAAT

Onze wereldberoemde echte Rieten Koffers zijn sinds jaren aan het Nederlandsche Hof en bij duizende families met tevredenheid in gebruik. Mail- en Hutkoffers in alle afmetingen.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

Onze beroemde Santal Parelen

genezen snel en zeker alle Nier- en Blaasaandoeningen, pijnlijke, moeilijke en bloederige urineloozing en **Geheime Ziekten**, zoowel nieuwe als verouderde bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon f 1.20, fr. p. p. f 1.30. Uitsluitend verkrijgbaar bij:

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Van Vreemde Koloniën.

De negerbevolking van Jamaica. Den 29sten Juli 11. schreef de correspondent van de Times te Kingston het volgende aan zijn blad:

Er is in de kolonie juist een verslag gepubliceerd van de Commissie, die in opdracht had de werking na te gaan der wettelijke bepalingen op het huwelijk en de inschrijving in het geboorteregister — een onderwerp, dat in de laatste dertig jaren telkens weer opnieuw de aandacht van bestuur en publiek heeft getrokken. Het geldt hier een verslag betreffende het zedelijk peil der negerbevolking en heeft als zodanig recht op meer dan locale belangstelling. De Commissie, waarvan de aartsbisschop van West-Indië en andere invloedrijke personen deel uitmaakten, wijdde in het bijzonder hare aandacht aan het hooge percentage der onwettige geboorten op het eiland, de desbetreffende statistieke gegevens voor andere delen van het rijk, de wetgeving in sommige koloniën, en aan de wenschelijkheid om de wettelijke bepalingen, waarvan hiervoren sprake was, aan te vullen. Sedert 1878, van af welk jaar eerst over de betrekkelijke statistieke gegevens wordt beschikt, valt er, met lichte schommelingen, een vermeerdering in het percentage der onwettige geboorten te constatareeren, zoodat voor 1902 de cijfers uitwijzen dat 64 op iedere 100 geboorten onder de onwettige moeten worden gerangschikt. De Commissie heeft bevonden, dat deze staat van zaken moet worden toegeschreven aan verschillende oorzaken, waarop langs den weg der wetgeving slechts weinig invloed kan worden uitgeoefend. Daar er niet meer dan 2000 blanken boven den 16 jarigen leeftijd in de kolonie worden aangetroffen en er in 1902 2022 onwettige kinderen werden geteld, is de commissie de meening toegedaan, dat er slechts weinig blanke onwettige kinderen zijn en dat bijna alle onwettige, op het eiland geboren kinderen, kleurlingen of negers zijn. In alle lagen der maatschappij heeft 't kwaad zich vertoond, maar nimmer te voren in de geschiedenis der kolonie hebben ambtenaren en lieden der hogere klassen in dit opzicht zulk 'n goed voorbeeld gegeven als thans. Het hooge cijfer der onwettige geboorten wordt hoofdzakelijk toegeschreven aan de overgeërde neigingen en het huidige temperament der lieden, hunne onwetendheid en armoede, aan den toestand hunner woningen, waarin geen plaats is voor de scheiding der seksen of de nakoming der regelen van wettelijkheid, aan de afwezigheid van gezonde ontspanning voor de jeugd, en aan de onderwijswet, die de kinderen noodzakelijk om op 14-jarigen leeftijd de school te verlaten, waardoor luiheid en ongeduld worden in de hand gewerkt. Een factor, welke het sluiten van een huwelijk in den weg staat, is de overtuiging van den man dat de vrouw zich beter gedraagt en haar werk beter verricht, zoolang ze niet getrouwd is, terwijl omgekeerd de vrouw meent, dat de man haar trouwer is en beter behandelt, zoolang ze met hem in concubinaat leeft. De commissie geloofde evenwel niet, dat de trouw, in het concubinaat betracht, toenemend is. Zooda de zaken nu staan, wordt het bezit van een onwettig kind door de groote massa negers onder aangerekend als iets kwaads, en waar de publieke opinie op zulk een laag peil staat, zeggen de commissieleden, mogen geen belangrijke uitkomsten langs den weg der wetgeving worden verwacht. Toch verdient 't wel aanbeveling, die wetgeving enigermate te wijzigen. Zoo zou met een enkele huwelijksafkondiging moeten kunnen worden volstaan, zoodanig vredebrekers, griffiers en andere door den Gouverneur aan te wijzen ambtenaren moeten worden gemachtigd tot afgifte van speciale, goedgekeurde huwelijkslicenties; bij redelijken waarborg tegen misbruik, faciliteiten worden verleend voor inschrijving van een onwettig kind op den naam van den vader, een tijdelijke legitimatiewet in het leven kunnen worden geroepen. Talrijke aanhangsels begeelden het verslag, ten bewijze van het verschil van meening op sommige punten.

Engelsch-Indië in het Lagerhuis. Onder de gewone kalme, die de jaarlijks terugkeerende indische matinee te Westminster kenmerkt, en voor het traditionele huis van zoe ongeveer twintig leden, schetste de heer Brodric (minister voor Indië) den finantieel toestand van onze groote bezitting. Zoolwel naar vorm als inhoud zijner rede verdient spreker te worden gelokgewenscht. Sommigen mogen met Sir Charles Dilke zich ergeren over het feit, dat de indische aangelegenheden onverantwoordelijk voor den laatsten werkelijken zittingsdag worden bewaard, anderen mogen deelen in 's heeren Brodric's welbehagen, ten aanzien van het bezielen en ongewone schouwspel eener discussie, zoodat er sprake is van partijbezielen; ... maar onzes inziens zou een weinig meer belangstelling in het bestuur over Indië, niet alleen voor Indië, maar ook voor het engelsche volk niet schaden. Het schouwspel van een kalm en ledig huis moge voor den heer Brodric bezielen zijn, het kan niet in staat worden geacht, om het afgetobt bestuur van Engelsch-Indië zich tot meerdere krachtinspanning op te maken.

Aldus de Times in een leader, naar aanleiding van het verhandelde in de zitting van het Lagerhuis van den 12en dezer, die toch niet zoo geheel vrij van partij-quaesties was, als uit het vorenstaande zou zijn op te maken. Geen partij-quaesties in den zin van gearbarst tusschen liberalen, radicalen, conservatieven, unionisten en Ieren, maar er is in het engelsch Lagerhuis een heel kleine partij, die het voor Indië tegen Engeland opneemt, en nu bijvoorbeeld bij moede van den Hindoe-afgevaardigde, sir M. Bhowanagree, een amendement indiende, gesteund door den heer Herbert Roberts, en strekkende om een belangrijk deel der kosten van de Thibetaansche missie op de rijksrekening over te brengen, terwijl de, immer de eigen partij-regering lastig vallende heer Gibson Bowles er op aandrong, te mogen vernemen wat de regering toch met Thibet voor had.

De heer Brodric wees den voorsteller van het genoemde amendement terecht door verwijzing naar de uitspraak der Welby-commissie, die eens en voor altijd had uitgemaakt dat bescherming der grenzen eene zaak was, die uitsluitend Indië aanging. Dit steekhoudend? argument bewoog den voorsteller, die toch op zijn vingers kon narekenen, dat er voor zijn amendement op geen meerderheid in de vergadering te rekenen viel, om dit in te trekken. Den heer Gibson Bowles antwoordde de heer Brodric, dat de regering sedert hare verklaring in de maand November 11. geen verandering in hare plannen had gebracht. Zoodra het tot een afdoende regeling te Lhassa zou zijn gekomen, zou de Thibetaansche hoofdstad worden ontruimd en de expeditie teruggekeerd. Er zou natuurlijk van Thibet schadevergoeding worden geëischt, maar spreker verzocht dat het Parlement deze der regering zijn vertrouwen zou schenken. 't Lag niet in de bedoeling om Thibet blijvend te bezetten, noch een protectoraat van te maken, noch om een engelsch resident te Lhassa te vestigen; maar de regering beoogde eerbied af te dwingen voor den engelschen naam en ... de grens te beschermen.

Dit laatste behoorde er natuurlijk, in verband met het voorgaande bij, om nog eens duidelijk te doen uitkomen, dat Indië behoort te komen voor dezen voor Englands maatschappij in Centraal-Azië noodig geachten tocht.

De lezing van het overzicht der rede van den minister voor Indië, in den aanvang der zitting gehouden, doet ons zien, dat in het begrotingsjaar 1903—1904 de uitgaven door de inkomsten met een bedrag van omstreeks 30 mill. gulden werden overtroffen, terwijl gelijk bekend ook in de laatste voorafgaande jaren soortgelijke gunstige uitkomsten werden verkregen, ten koste evenwel van verschillende belangen, welke, zoodat uit de hier aangehaalde rede blijkt, op behartiging of meerdere behartiging wachten, zoodat het spoorweg- en irrigatie-wezen, het onderwijs voor 18 miljoen jongens (dit aantal komt ons op 'n bevolking van 200 miljoen

zielen wel wat klein voor), waarvan slechts het een zesde eenig onderricht ontvangt, de hervorming van het politie-wezen en zoo meer.

En toch wordt ook nu weer door den heer Brodric, ter verklaring van de meerdere uitgaven, die voor het dienstjaar 1904—1905 worden noodig geacht, gewezen op de noodzakelijkheid om een aanzienlijk bedrag voor militaire doeleinden te besteden. Een groote som was noodig als uitleg in eens voor de herbewapening van het leger, terwijl de opperbevelhebber van het engelsch-indisch leger, lord Kitchener, aan het bestuur van Calcutta een plan had voorgelegd voor de spoedige mobilisatie van een voldoende aantal troepen in cas van gevaar op het noordwestere frontier. Voorts zal Indië zelf over inrichtingen voor aanmaak van wapens moeten kunnen beschikken, en ook in ander opzicht, ook wat vervoermiddelen aangaat, zelf in de aanvulling der voorraden en het troepenvervoer moeten kunnen voorzien.

Zelfs de Times kan niet nalaten een waarschuwing te plaatsen, door zich als volgt uit te laten over de militaire plannen in Indië:

Met 't oog op andere en misschien evenzeer dringende bestuursnooden, moeten wij hopen, dat lord Kitchener's plannen geleidelijk ten uitvoer zullen worden gebracht. In den gewonen beschouwer moeten de jongste gebeurtenissen in 't Verre Oosten veelde hoop hebben opgewekt, dat het militair programma voor de eerstvolgende jaren zich slechts zou bepalen tot matige en weinig kostbare hervormingen ter verhooging van de waarde van het leger en ter verbetering van het legerbestuur. Maar het, door den heer Brodric aangeduide plan wijst op meer ingrijpende en kostbare veranderingen. En nu dringt zich de vrees op, dat sommige van Indië's meest dringende nooden op verbetering zullen moeten blijven wachten, en dat het sabelgeklater de stemmen zal tot zwijgen brengen, die de eischen overbrengen tot verbetering van onderwijs, politie-wezen en andere hongerijsers onder de indische takken van bestuur.

Maar, naast het, vooral omdat Indië, dat er veel minder belang bij heeft dan het moederland, uitsluitend met de uitgaven wordt belast, groote militairistische kwaad, valt er toch ook te wijzen op wat der navolging waard is.

Zoo zien we dat de engelsch-indische regering steeds voortgaat op den weg van steun der provinciale kassen, met het oog op onderwijsbelangen en aanleg van publieke werken, uit de centrale kas. Die steun, in cijfers gebracht, nam van ruim 3 miljoen gulden over het dienstjaar 1897—1898 toe tot nagenoeg 28 miljoen gulden in het dienstjaar 1903—1904.

Zoo zal voor den dienst der spoorwegen een afzonderlijk departement in het leven worden geroepen, terwijl aan den raad van directeuren, die den onderkoning terzijde staat, een nieuw lid zal worden toegevoegd, dat zich uitsluitend de behartiging der belangen van den handel zal zien toe-vertouwd.

De instelling van een nieuw spoorwegdepartement wordt als een eersten stap in de goede richting aangemerkt, maar zoolang de finantieele controle op dien dienst in handen van den minister van koloniën blijft berusten, vrees men dat het, niet op economische gronden opgebouwd zoonnaamde spoorweg-program voor Indië den ondernemingsgeest op dit gebied en aan de ontwikkeling van het spoorweg-wezen in het algemeen hindernissen in den weg zal stellen.

De stoomvaartverbindingen tusschen Frankrijk en Indo-China. Sedert 1902 verbeugde Indo-China zich in het bezit van niet minder dan vier stoomvaartverbindingen met het moederland, waarvan de jongste in genoemd jaar opgerichte «Compagnie de l'Est-Asiatique française» eigenlijk een filiaal was van de «Compagnie danoise de l'Est-Asiatique».

Dit, voor een betrekkelijk kleine kolonie als Indo-China groote aantal geregelde verbindingen, was te danken aan de groote vlucht van het verkeer tusschen moederland en kolonie, tengevolge van de uitvoering van groote publieke werken, waarvoor de materialen, spoorwagens enz., grootendeels, zoo niet uitsluitend uit het moederland werden betrokken. Dit had reeds aanleiding gegeven tot de oprichting der «Compagnie des Chargeurs Réunis», wier booten in 1902 voor het eerst hare verschijning in de indo-chineesche wateren maakten, toen de «Est-Asiatique» op het toneel verscheen. Beide Maatschappijen hadden Duinkerken als uitgangspunt en deden Havre en Marseille aan en op de uitreis alleen geregeld ook Suez, Singapore, Saigon en Haiphong, terwijl voor de thuisreis rekening werd gehouden met de plaatsen, waar de booten lading zouden vinden.

Behalve de genoemde verbindingen heeft men nu nog de «Compagnie des Messageries Maritimes» en de «Compagnie Nationale». Nu het tijdperk van uitgebreiden spoorweg-aanleg staat te worden gesloten, door voltooiing van het voorloopig plan, en b.v. in de drie eerste kwartalen van 1903 reeds voor een waarde van 12 miljoen franken aan spoorwegmateriaal alleen minder dan in het jaar te voren naar de kolonie kon worden vervoerd, begon voor de vier concurrenten de spooling dan te worden.

De «Compagnie Nationale» leed er het minst onder, verzekerd als zij was van het vervoer van troepen, ambtenaren en gouvernementsgoederen, terwijl hare booten voor de thuisreis steeds konden rekenen op volle ladingen rijst te Saigon voor de industrieelen te Marseille, in wier handen hare aandelen zich hoofdzakelijk bevonden.

Onlangs is 't nu tusschen de «Messageries» en de «Est Asiatique» tot een overeenkomst gekomen, waarbij laagstgenoemde zich verbindt af te zien van de vaart tusschen Europa en de oostelijke van Singapore gelegen havens. Met het oog daarop heeft zij vier harer grootste schepen «Annam», «Laos», «Junnan» en «Kouang-Si», van elk gemiddeld omstreeks 6500 tonnen inhoud aan de «Messageries» overgedaan, die bovendien de «Cambodge» van 4198 ton van genoemde maatschappij voor den tijd van drie jaren heeft ingehuurd.

Thans verluidd, dat in een buitengewone algemeene vergadering van aandeelhouders der «Compagnie Nationale» in September a.s. het voorstel eener fusie met de «Messageries» zal worden ter sprake gebracht.

Komt die fusie tot stand, dan heeft de «Messageries», met het oog op hare toekomstplannen, waarvan wij reeds te voren melding maakten, voor ons Indië van belang, nog slechts éne concurrent te duchten, de «Chargeurs Réunis».

Deze jonge Maatschappij beschikt o. a. over 6 schepen van het type «Amiral», elk van 5400 tonnen, en was in dit opzicht, vóór de overeenkomst tusschen «Est Asiatique» en «Messageries» deze laatste de baas, wijl de vijf laadbooten der «Messageries», waarvan drie bijna 18 jaar oud zijn, slechts een gemiddelden inhoud van 3947 tonnen bezaten. Wel had ze nu onlangs ook de «Himalaya» van 6000 tonnen doen bouwen, maar dit eene schip kon haar niet de gelijke harer mededingster maken, laat staan haar het overwicht verschaffen.

Bedoelde overeenkomst heeft haar nu het benodigde materiaal verschaft, om der concurrentie 't hoofd te bieden, terwijl eene fusie met de «Nationale» hare positie ongetwijfeld versterken zal.

Varia. Noodlot.

De herinnering is een der schoonste gaven der Godheid. Hoe heerlijk als men zijn gedachten kan laten gaan over lang verlopen tijden, over lieflijke en verschenen beelden van personen, die men gekend heeft, maar die van het aardse schouwtooneel verdwenen zijn. Heden zweeft mij een beeld voor oogen van een kameraad,

van een ridderlijk officier, van een trouw, dapper, plicht-betrachtend man, zoodaals er weinigen voorkomen.

Het was Sorg, ik vermeen een Zwollenaar, maar met het type van een Franschman. Niet groot, vlug en lenig, donker haar en donkere oogen; ziedaar zijn uiterlijk. Hij had de Militaire Willemsorde, natuurlijk! Was hij in leven gebleven, dan zouden alle eerbewijzen de zijne geweest, alle rangen door hem bekleed geworden zijn.

Ik kwam in 1847 te Fort de Kock bij het 10de Bataljon, waarbij Sorg als 1ste Luitenant diende.

Geen edelman uit den riddertijd, geen held uit een roman van Alexandre Dumas, kon braver, kranker, edeler en dapperder zijn dan Sorg. Hij was zeer matig, vooral in het gebruik van geestrijke dranken, maar toch was hij een opgewekt en aangenaam causeur in onze gezelschappen. Slechts iets zou een te strenge zedepreker hem kunnen verwijten; hij hield veel van de teedere sexe. Misschien is deze eigenschap de oorzaak geweest van zijn betrekkelijk kort leven; van de verdwijning eener ster uit het Indische Officiers korps, van een groote ramp, die dat korps velds treffen moest.

Sorg was kapitein geworden en te Padang in garnizoen gekomen.

Iedereen had eerbied voor den rechtvaardigen, eerlijken, trouwen hoofdman. Wat hebben echter zulke heerlijke eigenschappen voor invloed op het karakter van den gewonnen menschen, wien alle gevoel voor ridderlijkheid en vervegensgezindheid vreemd is, vooral wanneer ijverzucht in het spel komt.

Een javaneesch soldaat, dien ik Sariman zal noemen, werd door Sorg om een klein vergrijp met politiekamer gestraft. Hij moest dus 's nachts opgesloten worden. Terecht of te onrecht verdacht Sariman, die een mooie vrouw had, den kapitein van minnerij met zijn ega. Het noodlot wilde dat Sariman op wacht was — de wachten trokken met geladen geweren op — en Sorg als kapitein van politie op het avonddappél in de kazerne verscheen. Sariman schoot zijn kapitein verraderlijk dood! Hoe vreeslijk! Welk een slag voor alle kameraden en welk groot verlies voor het Indische leger. De edele Sorg, le héros sans peur et sans reproche, was door een ellendeling vermoord! Hij boette zijn schanddaad aan de galg! Maar dit kon het verlies van een Sorg niet goed maken. *)

Zutphen, 13 Augustus 1904. ATHOS.

* Een broeder van onzen Sorg sneuvelde als overste op Borneo. Een ander werd als Kolonel gepensioneerd.

Eene herinnering voor Ethnografen in de toekomst.

In het laatst verschenen nummer van de «Berichten uit Ned. Oost-Indië» voor de leden van den Sint-Claverbond, een Roomsche Katholiek Zendingstijdschrift, komt een opstelletje van pastoor L. Jennissen voor over de bewoners van het eiland Engano op de Westkust van Sumatra, waarop we gaarne de aandacht vestigen om de den tekst vergezelende plaat, met onderschrift: «De laatste bijenkorf van Engano.» Die plaat, reproductie van een door den heer Schuller tot Peursum, Secretaris van Benkoelen, ter plaatse genomen foto, geeft te zien een in den vorm van een bijenkorf gebouwd huis op palen, zoodat tot voor korten tijd vervaardigd en bewoond werden door de Engano'ers, een, naar men weet, uistervende volkstum.

Met de publicering der afbeelding van dat eigenaardige huis, kakario in 't Engano'sch, waarmede wat den vorm aangaat enigermate vergeleken kunnen worden eenige huizen-typen van Timor, Soembawa (Bima), Soemba en West-Flores, verriichte pastoor J. een goede daad, ze betreft nl. het laatste huis van dat bijenkorf-type hetwelk op Engano bestond.

En met de wetenschap dat datzelfde huis volgens een opstel van J. H. M(eerwaldt) in het zoeven verschenen nummer van «De Rijnsche Zending», 35e jaarg. afl. 2, zeer kort geleden is afgebroken, waarmede het type dus voor goed verdwenen is, aangezien de Engano'ers thans huizen bouwen in den gewonen Maleischen vorm, mogen de belangstellenden in de zeden en gewoonten der bewoners van den Indischen Archipel des te meer die publicering toejuichen. *) Geheel in het midden latend waarom men gemeend heeft aldus te moeten handelen met een uit ethnographisch oogpunt zoo hoogst belangrijk voorwerp, vermelden we nog dat de «uit één stuk fraai gesneden deur van dit huis haar weg gevonden heeft niet naar het Museum van het Bat. Genootschap, evenmin naar 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, doch naar het buitenland; dat zendingeling Dannert haar voor het zendingmuseum te Barmen (heeft) veroverd», zoodaals Meerwaldt in de R. Z. letterlijk aantekent. X.

*) Een dergelijke afbeelding bevindt zich in het minder bekende Italiaansche werk over Engano van E. Modigliani, Milaan 1894 (blz. 113).

Boekaankondiging.

Van den uitgever, J. H. de Bussy, te Amsterdam ontvingen wij ter recensie de twee hieronder genoemde geschriften:

W. Mulier. «Over de onderwerping en ontwikkeling van Sumatra in verband met eenige vraagstukken van den dag.»

M. J. G. Bouquet, ingénieur E. C. P., ancien inspecteur des mines du Transvaal. «Les Richesses Minérales des Indes Orientales Néerlandaises.»

De eerste brochure is, zoodaals de schrijver in de inleiding zegt, een resumé van in de Deli Ct. geschreven artikelen in de maanden Mei en Juni 1904.

«Uitdrukkelijk zij echter gezegd», zoo luidt die inleiding ten slotte, «dat deze opstellen moeten beschouwd worden als journalistieke arbeid en vraag ik verschooning voor de publicatie in dezen vorm, wijl de tijd ontbreekt om ze op uitgebreider schaal om te werken, alvorens de onderwerpen aan de orde komen.»

De heer Mulier veroorloof ons, het niet met hem eens te zijn, wanneer hij meent, dat doordachte en goedgeschreven dagbladartikelen als regel in waarde moeten winnen, wanneer ze op uitgebreider schaal worden omgewerkt. Wij hebben dan ook door hetgeen in zijn vlugschrift voorkomt een volkomen duidelijk denkbeeld gekregen van hetgeen hij wenscht en tracht te betoogen, doch het is alleen de veelheid der belangrijke onderwerpen, die hij behandelt en die naar onze opvatting niet innig met elkander verbonden zijn, die het uitbrengen van een oordeel over het geschrevene moeilijker maakt.

Wij hebben over de schoone toekomst van het eiland Sumatra dikwijls het woord gevoerd en achten ook immigratie daartoe een belangrijke factor. Wij beschouwen echter die emigratie niet als het voornaamste middel om den economischen toestand op Java te verbeteren en in onzen gedachtengang zou de ontwikkeling van Sumatra op geleidelijke wijze en langs meer vreedelievenden weg moeten gebeuren, dan de heer M. bedoelt. Wat er op Java te doen en te verbeteren valt zal in de eerste jaren reeds de grootste aandacht van de bestuurders en vele krachtige maatregelen met belangrijke finantieele gevolgen vorderen; dus vooreerst hoofdzak moet blijven.

Emigratie van Javanen naar Sumatra wordt ook door ons voor nuttig gehouden, doch wij zouden het betreuen, wanneer daaraan, uit ruime bezien, veel van het goedgegeld werd besteed, dat 't moederland aan zijn O. I. Bezittingen zal ten koste leggen en om die reden zijn wij dan ook geheel op de hand van den heer M., waar hij 't dure spoorwegplan afkeurt.

Wij zullen hier niet verder op 't aangekondigde vlugschrift ingaan. Hen, die zich een volledig denkbeeld willen scheppen van 't geen er voor Oost-Indië nog te doen valt en van de verschillende wegen, die worden aangewezen, raden wij aan het met aandacht te lezen.

Er is ook een heel interessant kaartje van Sumatra bij, waarop met donkere arceering de stukken zijn aangegeven, die alsnog met wapengeweld zullen moeten onderworpen worden!?

Wij vertrouwen, dat de nieuwbenoemde Gouverneur-Generaal van Ned-Indië, slechts in geval van onvermijdelijke noodzaak, wapengeweld zal gebruiken.

De brochure van den heer Bouquet is een overdruk uit de memoriën der Société des Ingénieurs Civils de France (April 1904). De schrijver heeft de aandacht van het Buitenland willen vestigen op den mineralen rijkdom onzer Oost-Indische bezittingen. Pas van een zomerreis terug, hadden wij nog geen tijd ons te overtuigen, hoe hij dit heeft gedaan en stellen onze recensie dus uit tot een volgend nummer.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. No. 12.

De lessen van het verleden, door M. van Geuns. — Kolléwijnach in Indië, door F. P. H. Prick van Wely. — Overdrijving door Stefanos. — Henri Brodageest en zijn ensemble, door J. F. H. van de Wall. — Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned-Indië. Juni 1904.

Over het belang van de instandhouding onzer Javaansche wildhoutbosschen voor den landbouw, door J. S. van Braam. — Caoutchouclianen als bijcultuur, door W. G. Leembruggen. — Biedt de klappercultuur goede vooruitzichten aan het europeesch kapitaal? — De wijziging der verpondings-ordonnantie, door H. 's Jacob. — Europeesche houtmarkt. — Productenmarkt en productenprijzen in Mei 1904. — Persoverzicht.

De Indische Mercur. 23 Aug. 1904. No. 34.

W. G. Leembruggen: Iets voor Caoutchouc-planters. — E. L. Sellegger: Papierfabricage in Ned-Indië. — Bijenteelt in de Tropen. Naar het Engelsch door R. W. Tuinzing. — Het A. B. C. van den katoenplanter. Vertaling van de Engelse uitgave van het Imperial Departement of Agriculture voor de West-Indië, door R. W. Tuinzing. — De Rorako, (door A. F. Hermann.) — Proefstation Oost-Java (uitvoer) van Java. — Verslagen, enz.

Lichtstralen op den Akker der Wereld. 1904. No. 4.

Oud Batavia, door Jonkvr. de la Bascour Caan (met illustraties).

Het Nederlandsche Zeewezen. 15 Aug. 1904.

Het Marine-Etablissement te Soerabaja. Zijn ontstaan, ontwikkeling en tegenwoordigen toestand, III, door P. K. (Met illustraties).

Maandbericht van het Ned. Zendel. Gen. Aug. en Sept. 1904.

Verslag van den staat en de werkzaamheden van het Genootschap van 1 Juli 1903 tot 30 Juni 1904.

Orgaan der Ned. Zendingvereëning. Aug. 1904.

De 4e conferentie onzer zendingen, van 9 tot 11 Mei 1904, gehouden te Indramajoe, door J. Verhoeven.

Berichten van de Utrechtsche Zendingvereëning. Aug. 1904.

Mededeelingen van zendingen en goeroes op Zuid-Celebes: Tanettya. — Boeroe: Tifoe. — Nieuw-Guinea: Mansnan.

„De Lawoe”.

De directeur-generaal der postijen en telegraphie brengt ter kennis, dat de per stoomschip Lawoe aan te brengen mail uit Ned.-Oost-Indië, wegens vertraging van dat stoomschip, niet vóór het einde van deze week in Nederland kan worden verwacht.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar O-Indië

S.S. „Sindoro” kapt. N. Guthrie, van Rotterdam naar Ned-Indië op 20 Aug.

H. Gramberg, echtgen. en 1 kind, M. J. G. E. van der Horst en echtg., * F. Oertel, * G. Ballot, * Meijuffrouw Lucie Ballot, * P. H. Andriess en echtg., * C. C. Ouwerling en echtg., * L. Petri, * C. J. M. Bovens, echtg. en 1 kind, * Meij. M. van der Spoel, * S. Boom en echtg., * Meij. M. F. C. Döderlein de Win, * W. Th. Imink en echtg., * Max Stunze, * A. van Oven, * W. Klaassen Dzn., * G. de Jongh, echtg. en 1 kind, Meij. Gerda Jönsson, E. Klaassen Dzn., echtg. en 3 kinderen, * Dr. A. W. F. Dekema en echtg., * Mevrouw A. H. C. Bannink-Schröder, L. Tip, echtg. en 1 kind, Meijuff. G. Emptyng, Meijuff. P. J. Vis, Mevrouw M. T. A. van Eck—van den Bergh en 3 kinderen, Mr. E. Ch. Grivel, Zuster L. K. Cocnraads, * P. Woesthoff en 2 dochters, D. Kappelle, N. Straatman, W. M. Hijnans, G. Langenbach, J. L. Wessels, Meijuff. J. E. Pijna, C. Hendriks en echtg., C. J. Buys, A. A. van Hanel, echtg. en 1 kind, C. P. de Kat, P. Dijke, J. S. Lotsy, H. van der Spoel, W. Theijssen, C. J. Bijvoet, H. H. M. Kuypers, H. Bossers.

Benevens een detachment supplementtroepen sterk 4 onder-officieren en 30 mindere militairen.

* Embarkeren te Marseille. ** Naar Marseille.

S.S. «Koning Willem II» vertrokken van Batavia den 25 Juli 1904 en aangekomen te Genua den 15 Augustus 1904.

Te Genua hebben zich ontscheept: J. J. D. Milder, Mevr. de Wed. W. Smits en 2 kinderen, C. F. H. Tuckerman, echtgen. en 2 kinderen, G. J. la Bastide, echtgen., volv. dochter en zoon, J. E. G. van Lookeren, echtgen. en 3 volv. kinderen, W. S. Bazendijk, J. E. van Cleef, echtgen. en kind, W. de Jong, K. Burm, M. Winkel, Ch. Beijnon, echtg. en 4 kinderen, D. Breedveld Boer, echtgen. en 5 kinderen, S. J. D. Esser, echtg. en kind, Meij. M. van Geijt, Meij. C. Muller, Mevr. J. Hartmann en 2 dochters, Jonge-juffrouw E. L. de Vletter, Mevr. E. de Vries en 3 kind., Meij. G. M. Vonck, Mevr. J. C. de Neve en kind, R. Schorr, Mr. H. Graaf van Hogendorp, Meij. C. Jacobsz., J. Hoekstra, J. Herman, O. Gronert, G. Maasjansen, Mevr. C. J. van van der Velde—Smit, C. de Graaf, J. C. Harte, H. Cleijndert, F. Halkema, J. C. Kolling, F. G. Dumas, J. L. Moons, C. J. Tönjes, A. H. Velsen, M. G. van der Est, L. Overink, B. Creutzberg, F. H. Bolten, echtg. en kind, N. van Wichem.

Te Amsterdam zullen zich ontscheppen: Th. Louwerier en echtg., J. P. Bolman, H. Drost, echtg. en 4 kind., J. Rijnberg en echtg., Dames F. F. E. Lambach, Jongheer M. M. S. Winkler, Mevrouw H. Borel—de Hartog, Mevr. de Wed. S. Sythoff en 2 kind., G. M. G. Kilian, P. Boonstra, en echtg., Th. Soeterik, H. A. van Sesters, N. P. J. M. van Riel, H. Dijkman, P. J. F. Krijger, D. H. Spiel, Meij. A. A. Hoogenstraaten. Benevens H. M. troepen en schepelingen.

ADVERTENTIEN.

den Haag

Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice

Pension Hollandaise
VILLA NINE.

Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. ROOSEBOOM—H. E. van Blommestein.

TE HUUR:

het geheel nieuw gerestaureerd HUIS, Prins
Hendrikplein no. 9.
Te bevragen Jacob van der Doesstraat 56.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door

N. BLOM,

in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
aux Expositions
DU TRAVAIL de PARIS et LION

Marie Derwel,

Corsets sur Mesure
LA HAYE.

MARIE DERWEL
Jacob v. d. Doesstraat 36

la Maison est transférée

Anna Paulownastraat 45.

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92

en
Jan van Riebeeckstraat 56,

DEN HAAG.

Leveren KLEEDING NAAR MAAT

van solide stoffen en billijken prijs.

Atelier voor nette reparatiën.

MEDICINALE
COGNAC.

2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—,
12 flesschen f 14.—
Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.

Eenig Importeur voor Nederland.

W. F. NOMAN,

Scheveningen.

Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

GIDS

VOOR

Repatriërenden,

Gratis aanbieding van de Haagseche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
hotels gratis aan de repatriërenden
aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.

Grand Hôtel „Java”

Hôtel „Ort”

„ Du Pavillon, Samarang.

„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.

„ Simpang, Soerabaja.

Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor
advertentiën.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Transport-Maatschappij DUINOORD

Bergplaats voor Inboedels 2800 M²

N. C. HOOGTEIJLING v/h. ROO & Co, Den Haag.
Annex BEHANGERIJ, STOFFEERDERIJ.

CITY-BAGS echt leder, 39 cm. lang, à f 3.95.

W. POPPINK,

ZADEL- EN KOFFERMAKER.

151. Prins-Hendrikstraat. 151. — DEN HAAG.

N. B. Lederwaren bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar gratis gerepareerd.

Koopen of verkoopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's Gravenhage.

Toezending Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-Gravenhage en te WELTEVEDEN ter beschikking van belangstellenden.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.

STEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKKE PRIJZEN.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, savor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80.

Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES voor 12 plats du jour f 7.00,
voor 12 diners f 12.50.

Het lokaal is telefonisch verbonden, zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

TRADING Co. LATE

Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE

Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.

Van af f 3.— tot f 60.—

TRADING Co. LATE

Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE

Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.

LIJCHT. — SOLIDE.
70 pCt. vrachtbesparing.

Weekblad voor Indië

Met 1 Mei is te Soerabaja verschenen een belletristisch

Weekblad voor Indië,

onder hoofdredactie van M. VAN GEUNS.

Abonnementsprijs voor Nederland f 3.— per kwartaal.

Agent voor Nederland, Uitgeversmaatschappij

„Het Gemeenschappelijk Belang”, Haagpoort 4. Den Haag.

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en in Buitenland, incasseeren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen geld op prolongatie en à deposit, incasseeren verlosfractementen en pensioenen.

Met 1 dag opzegging 2 pct.
Voor 1 maand 2 1/2 „
„ 3 maanden 3 „

Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren. Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitschland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang f 4.—. Los nummer franco na inzending van f 0.50.

Vraagt

de bekende

Saucen en

Uw Leverancier

Groenten, Soepen,

Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Bartelhorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

van Rotterdam. van Marseille. te Port-Said. te Padang. te Batavia.

1904. 1904. 1904. 1904. 1904.

Salak 3 Sept. 15 Sept. 20 Sept. 9 Oct. 11 Oct.

Lawee 17 29 4 Oct. 24 26

Ardjoeno 1 Oct. 13 Oct. 18 7 Nov. 26

Goentoe 15 27 1 Nov. 21 28

Merapi 29 10 Nov. 15 5 Dec. 7 Dec.

„Ophir” 12 Nov. 24 29 19 21

Gedé 26 8 Dec. 13 Dec. 2 Jan. 4 Jan.

Sindoro * 10 Dec. 22 27 16 18

* 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluysters & Trom Anna Paulownastraat 1 d. 's-Gravenhage

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10—12 en van 2—4

inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commis-

den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat n°. 16.

Een flinke baboe om zoo spoedig mogelijk met een familie naar Indië te vertrekken.

Een oud-Offic. Art., leeraar in Wisk. voor te geven van privalessen tegen billijken prijs.

Een jonge dame met akte L. O., Handwerken en Muziek, zag zich gaarne geplaatst als gouvernante voor Indië.

Eene Dame voor Zanglessen.

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij houden.

Een bekwame linnennaaster.

Twee Dames om met eene familie op te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch Fransch en Engelsch spreekt, hebben geresid.

Eene jonge Dame die als Gouvernante naar Indië wil.

Een gep. sergt. maj., gehuwd, voor bewaarders, adm. betrekking, goldincassateur.

Drie geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.

Twee gew. O.-L. ambt. voor administratieve betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Eene dame voor het verplegen van zieke dame.

Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'A. & Co.